

Kirsi Kaunismäki-Suhonen

Tunteiden johtaminen muutoksessa

Kuorolaulun non-parlamentaarinen vaikuttaminen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja (YAMK)

Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä 15.4.2024

Tiivistelmä

Tekijä:	Kirsi Kaunismäki-Suhonen
Otsikko:	Tunteiden johtaminen muutoksessa - Kuorolaulun non-parlamentaarinen vaikuttaminen
Sivumäärä:	72 sivua + 4 liitettä
Aika:	15.4.2024
Tutkinto:	Kulttuurituottaja (YAMK)
Ohjaaja:	Katri Halonen, YTT yliopettaja

Tutkin opinnäytetyössäni tunteiden johtamista muutoksessa ja kuorolaulun non-parlamentaarista vaikuttavuutta. Työn tilaajana on Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmä.

Opinnäytetyöni tavoite on kehittää kansalaisvaikuttamisen yhteisötyökalu, jossa huomioidaan erityisesti osallistujien tunteet ja tunnelmat. Tutkin yhteisön tunneilmaston tärkeyttä ja laulajien kuulluiksi tulemisen tärkeyttä pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi. Tuon esille vision ja tavoitteiden asettamisen tärkeyttä. Käsittelen tietopohjassa tunteiden huomioimista ja johtamista muutoksessa.

Tutkimuskysymykseni ovat: Miten tilapäisyhteisössä rakennetaan pysyvään muutokseen tähtäävä prosessi? Miten huomioida ja johtaa tunteita ja tunnelmia pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi? Miten tarinallista viestintää voi hyödyntää muutosjohtamisessa huomioiden erityisesti tunteet? Millaisia asioita tulee vaikuttamisen käytännön toteutuksessa huomioida pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi? Näiden kysymysten avulla tavoitteenani on saada tietoa, mitä tekijöitä tilapäisyhteisössä ja projektissa tulee huomioida, kun tavoitellaan pysyvää muutosta.

Olen kerännyt aineistoa valmiiseen kysymysrunkoon perustuvan ryhmähaastattelun avulla, fasilitoinut harjoituksiin asiantuntijavierailuja, havainnoinut kuoroharjoituksia ja kirjoittanut työpäiväkirjaa havainnoistani ja työryhmien tapaamisista. Dokumentaatiota on tehty prosessin eri vaiheissa valokuvien ja videokuvan muodossa. Sain aineistoa myös tutkimuskohteena olleen kuoron laulajilta loppupalautteen muodossa.

Tuloksista nousi esille, että tunteilla ja tunnelmilla on pysyvän muutoksen tavoittelussa erittäin merkittävä rooli. Tunteille ja niiden avaamiselle on annettava yhteisölle tilaa turvallisessa tunneilmastossa. Johtajalla tulee olla tunneälykkyyttä johtaessaan yhteisöään menestyksekkäästi muutoksessa. Laulamalla välittyvät tunteet ja tunteiden avulla voidaan kuorolaululla vaikuttaa non-parlamentaarisesti

Avainsanat: Tunteet, tunnejohtaminen, tunteiden johtaminen muutoksessa, muutos, muutosjohtaminen, non-parlamentaarinen vaikuttaminen

Abstract

Author: Kirsi Kaunismäki-Suhonen
Title: Managing emotions in change – The non-parliamentary influence of choral singing
Number of Pages: 72 + 4 appendices
Date: 15 April 2024
Degree: Master of Culture and Arts (Cultural Management)
Instructor: Katri Halonen, PhD, Principal lecturer

In my thesis I researched the management of emotions in change and the non-parliamentary effectiveness of choral singing. The work was commissioned by the Global Music subject group of Sibelius Academy of the University of the Arts.

The goal of my thesis is to develop a community tool for citizen influence, which takes into account the feelings and moods of the participants in particular. I researched the importance of the emotional climate of the community and the importance of the singers being heard in order to bring about long-lasting change. I bring up the importance of setting vision and goals. In the database I deal with taking emotions into account and managing change.

My research questions are: How is a process aimed at permanent change built in a temporary community? How to take into account and manage emotions and moods in order to bring about permanent change? How can narrative communication be used in change management, especially taking into account emotions? What kind of things should be taken into account in the practical implementation of influence in order to bring about permanent change? With the help of these questions my goal is to gain information about which factors in the temporary community and the project should be taken into account when aiming for permanent change.

I have collected material with the help of a group interview based on a ready-made question frame, facilitated expert visits to choir rehearsals, observed choir rehearsals and wrote a work diary about my observations and group meetings. Documentation has been made at different stages of the process in the form of photographs and video footage. I also received material from the singers in the form of final feedback.

The results showed that emotions and moods play a very significant role in the pursuit of long-lasting change. The community must be given space for feelings and their opening in a safe emotional climate. The leader must have emotional intelligence when leading the community successfully through change. Singing conveys emotions and with the help of emotions choral singing can have a non-parliamentary effect.

Keywords: Emotions, emotions management, emotions management in change, change, change management, non-parliamentary influence

SISÄLLYS

1	Johdanto	1
2	Politiikkaan muutosta tunteella	5
2.1	Muutosjohtaminen	5
2.2	Non-parlamentaarinen vaikuttaminen	8
2.3	Tunteet työelämässä ja yhteiskunnallisen muutoksen johtamisessa	12
2.4	Tarinallistaminen	17
3	Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law	22
4	Tunteet kansalaisvaikuttamisen ytimessä	27
5	Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu	28
5.1	Kuorolta kerätyt aineisto	33
5.2	Itse-reflektiiviset aineistot	35
5.3	Dokumenttiaineistot	36
5.4	Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys aineistohankinnassa	38
5.5	Aineistokokonaisuus ja analyysin lähtökohdat	40
6	Tulokset	45
6.1	Miten tilapäisyhteisössä rakennetaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävä prosessi?	46
6.2	Benchmarking Elokapina	49
6.3	Miten huomioida ja johtaa tunteita ja tunnelmia pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?	51
6.4	Miten tarinallista viestintää voi hyödyntää muutosjohtamisessa huomioiden erityisesti tunteet?	54
6.5	Millaisia asioita tulee vaikuttamisen käytännön toteutuksessa huomioida pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?	58
7	Kehittämissuhteet	61
8	Pohdinta	65
	Lähteet	69
	Liitteet	73

Liite 1: Tutkittavan informointilomake	73
Liite 2: Tutkittavan suostumuslomake	77
Liite 3: Ryhmähaastattelun runko	79
Liite 4: Palautekyselylomake Harjun Laulun laulajille	80

1 Johdanto

Kaikkia suuria muutostilanteita yhdistää yksi asia: niissä joudutaan kohtaamaan voimakkaita tunteita – toisinaan todellisia tunnemyrskyjäkin. Tunteitamme säätelevät aivojemme osat muistuttavat paljon muiden nisäkkäiden ja jopa matelijoiden limbisiä aivoja, eli ne ovat peräisin aivojen kehittymisen varhaisimmalta ajalta. Jari Salmisen (2008) mukaan monien tutkijoiden mielestä nykyihmisellä on suhteessa tämänhetkiseen elinympäristöönsä liian tehokas tunnearsenaali. Limbiset aivot ovat kehittyneet aikana, jossa kamppailu elämästä ja kuolemasta oli jokapäiväistä todellisuutta. (Salminen, 2008, s. 185.)

Tunteet ovat kaiken inhimillisen toiminnan polttoaine ja ne vaikuttavat ratkaisevasti ihmisen suorituskykyyn (Rantanen ym., 2023). Kun yhteisössä ymmärretään osallisten tunteita ja tarpeita, löydetään samalla keinoja lisätä viihtyvyyttä, hyvinvointia ja sitoutumista – löydetään yhteisöllistävää me-henkeä. Hyvä tunneilmasto on monipuolinen ja rikas. Sen olennaisena osana ovat myös vähemmän halutut tunteet, joita on prosessin aikana siedettävä ja ennen kaikkea osattava käsitellä.

Jarkko Rantanen (2023) kirjoittaa teoksessa Johda tunneilmastoa – vapauta työyhteisösi todellinen potentiaali, että ihmiset kokonaisuutena huomioiva johtaminen, tunteiden ja niiden takana olevien psykologisten tarpeiden ymmärtäminen ja siten ihmisen todellisen potentiaalin vapauttaminen johtavat parempiin tuloksiin kuin ruuvien ja tahdin kiristäminen. Yksilö voi hyvin osana yhteisöä ja yhteisöllisyyttä voi vahvistaa viisaalla ajankäytöllä ja kyvyllä asettua toisen ihmisen asemaan. Kiire ja paineistettu ilmapiiri ovat edellä mainituille asioille myrkyä. Ihmiset pystyvät yhdessä aikaansaamaan ja luomaan huikkeitä, merkityksellisiä asioita. Yhteisöllisen tunne-energian voimin saavutetaan unelmia. (Rantanen ym., 2023.)

Kun yhteisössä aletaan työstää muutosprosessia, on sillä oltava selkeä visio. Muutosvision on oltava kirkas ja sen tulee ruokkia mielikuvitusta. Selkeälle

agendalle on asetettava lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita selkeine tehtävineen. (Kilpinen, 2008, s. 208-209.) Mitä paremmin yhteisön jäsenet ovat selvillä tavoitteista, sen sitoutuneempia asianomistajia heistä tulee. Peltolan (2005, s. 14) mukaan ihmisten mukaan saaminen ja motivointi suurta muutosta ajatellen vaatii laajaa tietojen ja kykyjen valikoimaa sekä päättäväisyyttä ja keskittymistä. Jotta ihminen ja koko yhteisö ovat hyvässä vuorovaikutuksessa, tarvitsee johtaja emotionaalista älykkyyttä, tunneälyä.

Avoin ja osallistava viestintä ovat muutoksessa tärkeitä. Osallistujien on oltava tietoisia siitä, missä ovat mukana ja mitä tulee tapahtumaan, ja heille pitää tulla kokemus huomioiduksi ja kuulluksi tulemisesta. Näin heille tarjoutuu tilaisuus osallistua aktiivisesti yhteisön vuorovaikutukseen. Osallisuuden tunne ja vaikuttamiskyky lisäävät yksilön sitoutumista prosessiin ja muutokseen. (Perkka-Jortikka, 2002, s. 85.)

Tapahtuman suunnittelussa puhutaan muutosajattelusta. On hyvin olennaista miettiä, millaista muutosta osallistujille halutaan tapahtuvan. Osallistujan tulee kokea sisältö, esiintyjät, miljöö, kokonaisuus ja elämyksellisyys niin, että ne vaikuttavat hänen tunteisiinsa ja aikaansaavat muutoksen. On luotava osallistujaa kiinnostava ja puhutteleva tarina, draaman kaari, joka herättää hänen mielenkiintonsa. Opinnäytetyössäni tutkin Choirs for Ecocide Law -konserttiprosessia, jonka tarinan keskiössä on muutos. Tällaisessa tilanteessa myös tapahtuman onnistumista mitataan muutoksen perusteella. Tästä näkökulmasta olen muodostanut palautekyselyn tutkimuskohderyhmälleni konserttiprojektin jälkeen.

Muutoksen läpiviemisen ja uskottavuuden kannalta voi olla merkityksellistä nimetä tapahtumalle suojelija. Suojelijana voivat toimia vaikutusvaltaiset henkilöt, kuten tasavallan presidentti, ministerit ja kaupunginjohtajat. Suojelijan roolina on kohottaa tapahtuman imagoa ja vetovoimaa yleisön ja median silmissä. (Wallo & Häyrinen, 2022, s. 155.)

Projekti voi jossain prosessin vaiheessa herättää myös muutosvastarintaa. Eri-tyisesti muutosvastarinnan kohtaamisessa tarvitaan johtamiselta ja johtajuudelta

empatiakyvykkyyttä, ymmärrystä toista ihmistä kohtaan. Ihmisten kuuntelemista ja autenttista läsnäoloa pidetään hyvän johtamisen peruspilareina. Malmelin (2021, s. 81-82) mainitsee empaattisen johtamisen työkaluina erilaisten ihmisten holistisen ja henkilökohtaisen johtamisen työvälineet inspiroivan palvelevan johtamisen taidoista tiimityön ohjaamiseen ja fasilitoinnin keinoihin. Yleisten arvojen muutokset ja eettisiin kysymyksiin liittyvien ilmiöiden vaikutukset tulee huomioida yksilön ajattelussa ja toiminnassa.

Kun käsitellään tasa-arvoa lisäävää osallistumista ja vaikuttamista, nousee yhteisö kansalaisvaikuttamisen keskiöön. Kansalaiset täydentävät edustuksellista demokratiaa vaikuttamalla päämäärien saavuttamiseen, uudistumiseen ja yhteisön säilymiseen. Kansalaisvaikuttaminen tarkoittaa siis edustuksellista demokratiaa täydentävää, puolueiden ja etujärjestöjen ulkopuolista, deliberaatiota hyödyntävää, lyhytaikaista, nopeasti organisoituvaa, neljännen sektorin kansalaisvaikuttamiseksi kutsuttua osallistumista ja vaikuttamista. (Borg, 2004, s. 19.) Kansalaisvaikuttaminen on oikeutta osallistua ja vaikuttaa vaaleilla yhteiskunnan kehittämiseen (Perustuslaki 1.3.2000). Kansalaisvaikuttaminen voi toteutua organisoimattomana tai organisoituna toimintana (Borg, 2004, s. 7-8).

Maailman suurimmaksi kuiluksi sanotaan kuilua tietämisen ja tekemisen välillä (Rantanen & ym., 2023). Tutkin tämän prosessin kautta tunteiden ja tunteiden johtamisen merkitystä muutoksessa ja taiteen käyttämistä non-parlamentaarisen vaikuttamisen välineenä. Miten tilapäisyhteisössä rakennetaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävä prosessi? Miten huomioida ja johtaa tunteita ja tunnelmia pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi? Miten tarinallista viestintää voi hyödyntää muutosjohtamisessa hyödyntäen erityisesti tunteet? Millaisia asioita tulee vaikuttamisen käytännön toteutuksessa huomioida pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?

Pitkäkestoisesta, pysyvästä muutoksesta puhuttaessa on huomioitava kestävyysajatteluun liittyvät näkökulmat. Opinnäytetyössäni olen tutkinut Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -pilottiprosessin sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Opinnäytetyöni tilaajana on Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmä. Aineryhmän lehtori Merzi Rajala toimii

taiteellisena johtajana kansainvälisessä kolmen hengen Choirs for Ecocide Law -kuorokonseptin työryhmässä. Kaksi muuta jäsentä ovat Peder Karlsson (Ruotsi) ja minä, Kirsi Kaunismäki-Suhonen. Opinnäytetyöni tutkimuskohteena on maailman ensimmäinen Choirs for Ecocide Law -konserttiprosessi Jyväskylässä keväällä 2023, johon osallistui kolme kuoroa ja yksi lauluyhtye. Tutkimusaineiston keräsin mukana olleelta sekakuoro Harjun Laululta.

Kehittämistavoitteenani on saada tutkimustietoa Choirs for Ecocide Law -projektiin osallistuvan laulajan osallisuudesta ja ajatuksista, yhteisöllisyydestä, vaikuttamismahdollisuuksista, tunteiden johtamisesta muutoksessa ja kansalaisvaikuttamisen (non-parlamentaarisen vaikuttamisen) mahdollisuuksista taiteen keinoin. Pyrin opinnäytetyöni myötä välittämään Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmälle tietoa ja ideoita kuorolauluun kohdennetun yhteisöllisen vaikuttamisprosessin läpiviemisestä.

Seuraavassa luvussa avaan tutkimuksen tietopohjaa muutosjohtamisen ja kansalaisvaikuttamisen näkökulmasta, tunteiden vaikuttamisesta muutokseen ja tarinallistamisen merkityksestä. Luvussa kolme esittelen tutkittavan projektin ja esittelen tilaajan. Luvussa neljä esittelen tutkimukseni pääkysymyksen ja alakysymykset sekä niiden tavoitteet. Luku viisi käsittelee kvalitatiivista tutkimusta menetelmänä sekä käyttämiäni aineistonkeruumenetelmiä. Luvussa viisi esittelen myös tutkimuskohteena olleen ryhmän. Luvussa kuusi avaan aineiston tuloksia tutkimuskysymysperustaisesti. Kiinnitän huomiota laulajalähtöisiin huomiointeihin: onnistumisiin ja kehittämiskohteisiin. Luvussa seitsemän avaan omia kehittämisaikatuksiani ja tulevissa Choirs for Ecocide Law -projekteissa huomioon otettavia asioita. Viimeisessä luvussa, luvussa kahdeksan, pohdiskelen projektin onnistumista ja tavoitteiden saavuttamista.

Mikä on tunteiden johtamisen merkitys muutoksessa ja voiko kuorolaulua käyttää non-parlamentaarisena vaikuttamisen välineenä? Näihin asioihin pääset perehtymään jatkamalla opinnäytetyöni lukemista. Miellyttäviä lukuhetkiä!

2 Politiikkaan muutosta tunteella

Tämän työn tietopohja rakentuu kolmelle tasolle. Käsitelen aihetta yhteiskunnallisen muutosjohtamisen tulokulmasta ja pohdin osallistavaa demokratiaa muutoksen osana. Ulkoparlamentaarisesta vaikuttamisesta kriittisenä menestystekijänä on tunteet. Kuvaan tätä tietopohjaa kuviossa 1.

Kaavio 1 Opinnäytetyöni tietopohjan tasot

Seuraavissa alaluvuissa avaan tietopohjatasoja ja kudoon niistä projektin kokonaisuutta kuvaavaa verkkoa.

2.1 Muutosjohtaminen

Opinnäytetyöni ytimessä on non-parlamentaarinen vaikuttaminen, joka kiinnittyy yhteiskunnallisen muutoksen johtamiseen.

Hyvä muutosjohtajuus on toivottua ja oikeana pidettyä esimiestoimintaa, jonka uskotaan edistävän työryhmän yhteisten muutostavoitteiden saavuttamista ja alaisten hyvinvointia muutostilanteessa,

sekä sitten menestymistä organisaatiomuutoksen läpiviemisessä. (Laurila, 2017, s. 30.)

Muutosjohtamisen ydinaluetta on henkilöstön yksilöllinen tukeminen ja erilaisten tunteiden ymmärtäminen - asia, mikä nousi tärkeimmäksi teemaksi myös kuoron harjoitusprosessin aikana. On ensiarvoisen tärkeää kohdata laulajat yksilöinä, heidän yksilölliset kokemuksensa, kuulla heitä läsnä olevasti ja suhtautua vakavasti heidän esille tuomiinsa huolenaiheisiin ja tuntemuksiin. Kuoroharrastuksen luomassa tilapäisessä yhteisöllisessä toimintaympäristössäkin ihmisillä on tarve tulla kohdatuiksi, kuulluiksi ja antaa heille mahdollisuus edes jollain tavalla vaikuttaa prosessin etenemiseen, muutosten suunnittelemiseen, prosessin jäsentämiseen ja toteuttamiseen. Laulajan on helpompi sitoutua projektiin ja kokea omistajuutta, jos prosessiin pääsee itse vaikuttamaan tai jos oma näkemys on tullut kuulluksi ja huomioiduksi.

Katriina Perkka-Jortikka (2002) kirjoittaa, että ”muutos on vaarallinen, koska se kyseenalaistaa yksilöisen ja yhteisöjen toimintatapoja ja ravistelee turvallisuuden ja varmuuden alueita” (Perkka-Jortikka, 2022, s. 17). Hän mainitsee työssä tapahtuvan muutoksen hallinnan keskeisinä elementteinä työyhteisön sosiaalisen tuen ja muutostilanteen haltuun ottamisen vaikutusmahdollisuudet. Jokainen työyhteisön työntekijä on tärkeä osa tavoitteiden saavuttamisessa ja muutosten läpiviemisessä hierarkkisesta asemastaan riippumatta. Arvostava puhe, käyttäytyminen ja myönteinen palaute ovat itsearvostusta lisääviä elementtejä johtajan osoittaman arvostuksen lisäksi.

Kuten opinnäytetyössäni myöhemmin kirjoitan, on yhteisön tunneperäinen tuki merkityksellistä erityisesti muutoksen yhteydessä. Se merkitsee empaattista vuorovaikutusta, toisen asemaan asettumista ja ymmärtämistä. Muutoksen hallinnassa puhutaan myös instrumentaalista tuesta (Perkka-Jortikka, 2002, s.18). Sillä tarkoitetaan sosiaalista tukea, jonka avulla huolehditaan siitä, että jokaisella yhteisön jäsenellä on ihanteelliset tarvitsemansa välineet ja menetelmät. Kolmantena tukimuotona nostan esiin informatiivisen tuen, mikä auttaa yhteisöä ja yhteisön jäsentä hallitsemaan omaa työtään ja ympäristöään sekä ratkaisemaan niihin liittyviä mahdollisia ongelmia. Informatiiviseen tukeen sisältyy

myös pyrkimys huolehtia jokaisen osallistujan ja yhteisön työskentelyssään tarvitsemansa tiedon käytettävyydestä. Kuoron vaikuttamisprosessissa nämä kolme tuen muotoa tarkoittavat autenttista läsnä olemista ja kuuntelemista, tuntosarvien oikeaan taajuuteen virittämistä kuoronjohtajan taholta. On luotava psykologisesti turvallinen ilmapiiri, jotta jokainen laulaja voi turvallisesti jakaa tunteitaan ja tuntemuksiaan, ilmaista epätietoisuuttaan ja mahdollista osaamattomuuttaan. Johtajan on kuoroyhteisössä osattava kuunnella herkällä korvalla, onko yhteisössä tiedon puutetta, mikä saattaisi aiheuttaa tyytymättömyyttä tai pelkoa projektia kohtaan.

Tapahtumasuunnittelussa keskitytään usein vain itse tapahtumaan. Kun puhutaan muutosajattelusta ja sen johtamisesta, olisi hyvä kohdistaa katse tapahtuman jälkeiseen tavoitelaan (Wallo & Häyrynen, 2022, s. 147-149). Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -projektissa laulaja ei pelkää laula, vaan keskeisin tavoite on saada itse laulajasta asialle vihkiytynyt luontokatoagentti, ympäristössään muutosajattelua levittävä influensseri, jonka muutosajattelun kehittyminen säteilee koko prosessin ajan ympäristöön ja laulajan vaikutuspiirissä oleviin ihmisiin.

Sanna Wenström (2020), positiivisen johtamisen soihdunkantaja, kirjoittaa, että muutos on pysyvä olotila. Rakenteiden, johtamisen ja esihenkilötyön tulee vastata muutokseen ja luoda sille edellytyksiä. Wenström jakaa Tommi Auvisen (2020) kanssa ajatuksen siitä, ettei autoritääriin johtaminen toimi muutosta johdettaessa. Sen sijaan positiivinen johtaminen tukee itseohjautuvuutta, mikä on edellytys muuttuvan toimintaympäristön ketterälle toiminnalle. Muutoksessa on tärkeä huolehtia henkilöstön hyvinvoinnista ja innostuksesta yhteisöllisesti. (Wenström, 2020, s. 89-90.)

Mikä tukee johtajan innostusta ja positiivista johtajuutta? Petteri Kilpinen (2008, s. 190-191) kirjoittaa unelmista ja visioista. Unelmat sitovat tavoitteet yhteiseksi kiinnostavaksi visioksi ja ne toimivat johtajan innostuksen lähteinä. Yhteisössä tapahtuvat haasteellisetkin tunteet ja tapahtumat ovat helpompia kestää, jos voi unelmoida yhdessä tekemisestä ja yhteisesti asetetun tavoitteen

saavuttamisesta. Vision tulee olla kaikille selkeä ja kirkas ja jokaisen arjen kohtaamisen tulee viedä yhteistä unelmaa eteenpäin.

Kilpinen tiedostaa, että vaikka visio olisi miten kirkas ja selkeä, ei yhteinen unelman tavoittelemisen silti aina ole pelkkää juhlaa. Hän listaa kolme asiaa muutostavastaisuuden minimoimiseksi:

- Riittävän suuri tyytymättömyys nykytilaan – muutos koetaan välttämättömänä ja mahdollisuutena.
- Muutos on markkinoitava – muutosviesteistä tulee tehdä tunnetasoisia, mielikuvia ruokkivia positiivisia kokemuksia, jotka innostavat vastaanottajaa.
- Muutos pitää nähdä prosessina – muutos voi onnistua vain, kun se on aikataulutettu ja vastuutettu ja sen sisäiset ja ulkoiset yksityiskohdat on mietitty. (Kilpinen, 2008, s. 206-207.)

Visiolla johtaminen tarkoittaa vision sisältämän tunne-energian hyödyntämistä johtamisessa (Salminen, 2008, s. 209). Hyvä visio synnyttää muutosenergiaa ja selkeä visio auttaa yhteisön jäseniä tekemään itsenäisiä päätöksiä yllättävissäkin tilanteissa ja lisää yhteisön motivaatiota. Visiolla johtaminen edellyttää johtajilta omien ja yhteisön jäsenten tunteiden tunnistamista ja kohtaamista. Vision itsessään tulisi koskettaa osallisia voimakkaasti tunnetasolla. Puhuttelevan vision tulee olla riittävän konkreettinen, sen tulisi muuttua osaksi arkista toimintaa ja kohottaa päivittäisten haasteiden yläpuolelle. Salminen (2008, s. 213) kirjoittaa, että koska muutosenergia syntyy sekä johtajien, esihenkilöiden, ns. epävirallisten johtajien ja mielipidevaikuttajien toiminnan seurauksena, on johdon implementoinnissa onnistuttava torjumaan muutosenergian hävikki ja vahvistettava energian kasvua tehokkaalla ja selkeällä strategiaviestinnällä.

2.2 Non-parlamentaarinen vaikuttaminen

Oletko sitä ikäpolvea, joka muistaa saamelaisaktivistien ja ympäristöliikkeen kamppailun Alta-joen patoamista vastaan Pohjois-Norjassa 1970-1980 -luvulla? Oletko kuulunut vuosituhannen ensimmäisen kymmenyksen loppupuolen Porkkanamafiaan ja pyrkinyt ohjaamaan asiakasvirtoja ympäristöstävällisiin

liikkeisiin? Oletko digiaktivisti, joka vapaaehtoistyönään tekee kansalaisyhteiskuntaa hyödyttäviä sovelluksia? Oletko osallistunut kansainväliseen Älä osta mitään tai Autoton päivä -päivään? Oletko osallistunut ilmastolakkoon tai tehnyt yksilöllisen ilmastoprotestin? Tällaiset tapahtumat ovat non-parlamentaarista vaikuttamista.

Demokratiapoliittisessa toimintaohjelmassa (2017, s. 21) mainitaan, että Perustuslain 14§ säädetään kansanvaltaisuudesta ja osallistumisoikeuksista. Valtiovallalta edellytetään aktiivisia toimia edistää kansalaisten osallistumista. Osallistumista voidaan edistää osallistumisen edellytyksiä luovilla lainsäädäntötoimilla hyödyntäen toivottujen toimintatapojen käyttöönottoa eri hallinnon tasoilla yhteistyössä kansalaisten kanssa. Oikeusministeriön yhteydessä toimii kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE, jonka valtioneuvosto asettaa nelivuotiskaudelle kerrallaan. Juuri KANEn tehtäväkuvaan kuuluu hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutuksen lisääminen sekä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten edistäminen. KANE vastavuoroisesti tuo kansalaisyhteiskunnan näkemyksiä mukaan demokratiapolitiikan valmisteluun. Kansalaisten vaikuttaminen ja osallistuminen tulisi tämän ohjelman mukaan nähdä voimavarana.

Suomessa perustuslaki siis sallii demokraattisesti yksilölle oikeuden osallistua ja vaikuttaa elinympäristönsä ja yhteiskuntansa kehittämiseen. Kansalaisten avoimella ja aktiivisella keskustelulla on keskeinen sija päätöksenteossa. Kansalaisvaikuttamisen tavoite on saada asioihin muutosta paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti. Kun kansalaisvaikuttamisella halutaan aikaansaada muutosta ja mitata tulosta, täytyy taustalla olla tietoa siitä, miten asiat ovat ja miten niitä voi muuttaa. (Erkkilä, 2015, päivitetty 2023.)

Onko non-parlamentaarinen vaikuttaminen eli kansalaisvaikuttaminen poliittista? Laclau ja Mouffe (2001) ovat esittäneet, että poliittinen voidaan käsittää kahdella eri tavalla. Arendtlainen traditio pohjaa assosiatiiviseen näkemykseen poliittisesta, minkä mukaan poliittinen tulee nähdä vapauden ja yhdessä toimisen kenttänä. Schmittiläinen traditio pohjaa dissosiatiiviseen näkemykseen poliittisesta, jonka mukaan poliittinen on antagonismin eli vastakkainasettelujen ja

konfliktien aluetta. Schmittin mukaan poliittisen ytimessä on ystävän ja vihollisen, meidän ja heidän, erottelu. (Ikävalko, 2023, s. 24.) Choirs for Ecocide Law-projekti ei ole poliittinen vaikuttamisen väline. Se on kansalaisvaikuttamisen väline taiteen – kuorolaulun avulla.

Mikä tekee ihmisestä vastuullisen? Mikä saa ihmisen toimimaan sen mukaan, mitä hän pitää oikeana? William Kay (1975) sanoo optimistisen elämänasenteen omaavan ihmisen uskovon vaikutusmahdollisuuksiinsa. Tällaisella henkilöllä on itsekunnioitusta ja moraalista integriteettiä. Muschengan (2001) mukaan käsitteellä viitataan tekojen ristiriidattomuuden lisäksi yksilön uskomusten ja arvojen sisäiseen koherenssiin ja sosiaalisesti tunnustettuihin moraaliarvoihin sitoutumiseen. Moraalinen integriteetti on siis rationaalisen ihmisen ominaisuus. (Niemelä, 2022).

Moraalisubjektin käsite on moraalista integriteettiä laajempi käsite (Hilpelä, 2002). Se edellyttää kognitiivisten valmiuksien ohella myötätunnon ja perspektiivien vaihtamisen kykyä, itsekunnioitusta, omiin vaikutusmahdollisuuksiin uskosta, moraalista integriteettiä ja tahtoja ohjaavia arvoja. Näistä muodostuu vaka, hyvin jäsentynyt identiteetti.

John Rawlesin (1988) oikeudenmukaisuusteorialla on yhtymäkohtia deliberatiivista demokratiaa hyödyntävään kansalaisvaikuttamiseen. Teoriassa arvioidaan päätösten aiheuttamia seurauksia ja tavoitellaan esityksiä, jotka kaikki osapuolet voivat hyväksyä. (Raisio & Vartiainen, 2011, s. 20.)

Kansalaisvaikuttaminen koetaan hyvin joustavaksi matalan organisaatorakenteensa takia. Tämä lisää kansalaisten mielenkiintoa reagoida nopealla aikataululla yllättäviin, ennakoimattomiin tilanteisiin. Kansalaisvaikuttamisen keskiöön on keskeisiksi puheenaiheiksi ja eduskunnassa käsiteltäviksi aloitteiksi poliittisessa keskustelussa vähemmän painoarvoa saaneita ympäristö- ja kestävän kehityksen teemoja. Toiminta on laajentunut aktiiviseksi toiminnaksi politisoituneiden keskustelujen sijaan. (Raisio & Vartiainen, 2011, s. 20.) Suomessa tästä on hyvänä esimerkkinä Elokapina-liike, josta kerron opinnäytetyössäni myöhemmin lisää. Mielenkiintoista on, että deliberaatiota hyödyntävällä neljännellä

sektorin kansalaisvaikuttamisella ja poliittisen päätöksenteon tietämyksen lisääntymisellä näyttää olevan yhteys ja se vahvistaa kansalaisen valmiuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun. (Raisio & Vartiainen, 2011, s.21.)

Ihmisten erilaiset elämäntilanteet ja kyvyt osallistua julkisten asioiden edistämiseen vaikeuttavat kansalaisvaikuttamiseen kannustamisessa. Nykyajan hektisen arjen yhdistäminen kansalaisvaikuttamiseen on haastavaa vähäisen vapaaajan takia. Demokratiaa voidaan kuitenkin edistää tukemalla dialogia väestöryhmien välillä. Dialogin avulla lisätään erilaisuuden ymmärtämistä, kun kysymyksiä käsitellään omien kokemusten kautta. Tosin tilanteen saattaa tehdä haastavaksi yksilön ikävät kokemukset julkisuudesta, vierailta ihmisiltä saatu kielteinen palaute ja omien näkemysten julki tuominen.

Anneli Kajanto (2003) kirjoittaa artikkelissaan *Kansalaisjärjestöt ovat kansanvallan sykkivä sydän*, että Suomessa työväenliike ja erittäin hyvä poliittinen puoluejärjestelmä ovat olleet demokratian avaimia. Näiden rinnalla on vahvasti toiminut kansalaisyhteiskunta, jota on toteuttanut Marttaliiton kaltaiset järjestöt. Näiden järjestöjen kautta demokratia on viety koteihin. Näiden järjestöjen kautta on pidetty luentotilaisuuksia, opintopiirejä ja illanistujaisia. Artikkelissa Kajannon haastattelema, kokenut järjestöjohtaja Ahti Valke (2003) sanoo, että näihin järjestöihin perustuu suomalaisen kansanvallan voima – vapaat kansalaisjärjestöt ovat kansanvallan sykkivä sydän, jotka tuovat kansanvallan ihmisten arkipäivään.

Aaro Harjun (2003) mukaan suomalaisen hyvinvoinnin kehityksen historiaa ei voi kirjoittaa ilman kansalaisjärjestöjen kuvausta ja talkootoiminnan merkityksen arviointia. Kansalaistoimintatyö on työtä ihmisen hyväksi ja hyvin toimivassa kansalaisyhteiskunnassa ihmisen paras on ihmisen ykkösasia. Hänen mukaansa tulevaisuuden ihmisen täytyy yhä selkeämmin puolustaa luontoa ja ymmärtää, että lyhyellä aikajänteellä ihmisen ja luonnon hyvä ei välttämättä ole sama. Siksi lähitulevaisuudessa kansalaistoiminta ja -vaikuttaminen saaneekin uutta näkökulmaa egoistisen näkökulman antaessa tilaa luontonäkökulmalle. Kansalaistoimintaan motivoivia asioita ovat yleinen kiinnostuneisuus, halu auttaa, oppia, saada uusia ystäviä, vastapaino työlle, halu osallistua ja halu

vaikuttaa. Kansalaistoiminnan kannalta oleellista Harjun mukaan on yhteisöllisyyden vahvistaminen ja sosiaalisen pääoman kartuttaminen tällä aikakaudella, jolloin yksilöllisyyttä ihannoidaan. (Isohookana-Asunmaa, 2003, s. 164-165.)

2.3 Tunteet työelämässä ja yhteiskunnallisen muutoksen johtamisessa

Kaikki me työtä tekevät tai töitä tehneet ihmiset tiedämme, että tunteet ovat vuorovaikutuksen perusta työyhteisöissä. Tunnetaitoja opetetaan nykyään jo peruskoulussakin ja hyvä niin, sillä tunnetaidot ja niiden käyttäminen vahvuuksina ovat menestystekijöitä. On tärkeää keskustella yhteisössä, millaiset tunteet ovat sallittuja ja millä tavoilla ilmaistuna. Tunteiden kieltäminen voi aiheuttaa sen, että niistä tuleekin merkittävin päätöksentekoperuste järjen sijaan.

Katja Myllyviita (2019, s. 19) kirjoittaa, että tunteet syntyvät aina ihmisen ja ympäristön yhteisvaikutuksesta. Tunteiden herääminen merkitsee asian henkilökohtaista tärkeyttä ja merkityksellisyyttä. Tunteet pitävät meidät toimintavireessä ja avittavat meitä tavoitteeseemme. Myllyviita kirjoittaa aivojen peilisolu-järjestelmästä ja empatiamekanismien toiminnasta, mitkä vaikuttavat tunteiden tarttumiseen. Aivojen peilisolut muuntavat toisen ihmisen ilmeet, eleet ja liikkeet motoriseen muotoon. (Myllyviita, 2019, s. 132.) Positiiviset tunteet ovat tärkeitä onnistumisen kannalta – ne synnyttävät muutosenergiaa ja helpottavat oppimista.

Merkittävä muutos vaatii paljon muutosenergiaa, minkä tuottaminen puolestaan edellyttää taitavaa tunteiden johtamista. Tunnejohtamisella tarkoitetaan Salminen (Salminen, 2008, s. 190) mukaan johtajan taitoa päästä aitoon vuorovaikutukseen johdettaviensa kanssa. Opinnäytetyössäni tuo vuorovaikutus välittyy hyvinkin vahvan ja erityisen yhteyden kautta, joka muodostuu kuoronjohtajan ja kuoron usein sanattomassa viestinnässä. Kohtaaminen on voi olla haastavaakin, sillä suuri osa tunnejohtamisesta on sanatonta – eleet ja ilmeet viestivät tunteista usein enemmän kuin tuhat sanaa. On hyvä tiedostaa, että kuoronsa edessä myös kuoronjohtaja viestii sanattomasti. Sanattoman viestinnän tulkitsemisen kannalta vuorovaikutuksen tekee tulkitsemisen osalta haastavaksi se, että jokainen

kuorolainen tulkitsee viestinnän omaan tunne- ja kokemushistoriaansa sekä viireystilaansa peilaten. Silti esihenkilö johtaa aina alaistensa tunteita, vaikkei tätä jatkuvasti tiedostaisikaan. Strategisen johtamisen kannalta tunteiden johtaminen koostuu pohjimmiltaan myönteisten tunteiden vahvistamisesta ja kielteisten häivyttämisestä. Taidokas johtaja tukee alaistensa innostusta ja motivaatiota, itsetuottamusta ja omanarvontuntoa, rohkeutta tehdä työtä muiden kanssa, oman työn merkityksen kokemusta sekä halua käyttää omia kykyjä ja kehittyä. (Salmi-
nen, 2008, s. 190-191.)

Tunteet tarttuvat kuin taudit – myöskin myönteiset tunteet (Perkka-Jortikka, 2002, s. 21). Myönteinen asennoituminen lähimmäisiin ja tulevaisuuteen tuottaa enemmän menestystä kuin mitatun älykkyydosamäärän korkeus. Perkka-Jortikka (2002, s. 21) puhuu tunnelahjakkuudesta, minkä avulla ihminen tunnistaa ja ymmärtää omia ja toisten tunteita, motivoituu ja innostuu sekä tavoittelee myönteistä elämänasennetta. Yhteisöllinen tunneosaaminen tarkoittaa tietoisuutta yksilön ja yhteisön tunne-elämästä sekä tunteiden merkityksestä yksilön ja yhteisön elämässä. Tämä korostuu tilapäisyhteisöissä, kuten kuoroissa. Jokaisella laulajalla on oma, henkilökohtainen äänensä, ja sen esille tuominen vaatii turvallista ympäristöä. Laulamiseen liittyy myös paljon tunteita, joten yhteisöllinen tunneosaaminen on edellytys sille, että harjoituksiin tullaan uudestaan ja uudestaan, ja että harjoitukset ovat yksilöä voimauttavia tilanteita. Kuorolaisilakin pitää olla halua ja kykyä selvittää mahdollisia ristiriitoja sekä empatiataitoja.

Tunnetaitojen ja tunnelahjakkuuden sekä yhteisöllisen tunneosaamisen lisäksi sujuvaa vuorovaikutusta ja vuoropuhelua helpottaa yhteisön jäsenten keskinäinen toistensa hyväksyminen ja ymmärtäminen. Autenttinen kuunteleminen ja toisen sanoman aito ymmärtäminen helpottavat vuorovaikutusta ja vuoropuhelua (Myllyviita, 2019, s. 15). Tilapäisyhteisössä tieto jäsenten elämäntilanteista ja -kokemuksista avartaa ymmärrystä ja lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta, sisäistä johtajuuttakin. Sanotaan, että lukemalla toistemme tunteita voimme lukea toistemme ajatuksia. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että muutostilanteissa kootaan joukkoja yhteen, kannustetaan vuoropuheluun, kuuntelemiseen,

keskustelemiseen ja ristiriitatilanteissa sopimiseen. Tällaisella toiminnalla myös jalostetaan uusia ideoita yhteisöllisessä vuorovaikutuksessa. (Malmelin, 2021, s. 83.) Wenström (2020), Malmelin ja Rantanen korostavat kaikki psykologisesti turvallista ilmapiiriä, mikä mahdollistaa riskien ottamisen, kokeilemisen ja epäonnistumisen – ilman kritiikin pelkoa.

Sanna Wenström (2020) on väitellyt opettajien työinnostuksesta positiivisen johtamisen ja organisaation viitekehyksessä. Hänen mukaansa tunteiden johtaminen osana positiivista johtamista korostuu muutoksessa. Epävarmuuden sietämistä ja muutosten kohtaamista edistää myönteisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen. Tunteille tulee olla tilaa ja niistä täytyy olla mahdollisuus keskustella yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Johtajan tai esihenkilön vastuu on luoda stabiiliutta, turvallisuutta, toivoa ja merkityksellisyyttä muutoksen eri vaiheissa. On tärkeä ymmärtää, että johdetaan ihmisiä, ihmisten välistä vuorovaikutusta ja ihmis-suhteita. Ihmisten innostuminen ja sitoutuminen työhön vahvistuu antamalla tilaa ja vapautta rakentaa merkityksellisiä yhteistyösuhteita.

Wenström kirjoittaa ”kuumista ryhmistä” (Leavitt ja Lipman-Bluen, 1996), jotka tarkoittavat asialleen omistautuneita, tuottavia ja tehokkaita tietyn teeman ympärille muodostuneita ryhmittymiä. Ne syntyvät autonomiasta, vapaaehtoisuudesta, yhteisestä innostuksesta sekä omistautumisesta tärkeäksi koetulle asialle. (Wenström, 2020, s. 110.). Erityisesti muutoksen alkuvaiheessa olisi tärkeä saada tällaisia kuumia ryhmiä kehittymään innostuksesta muutokseen, jotta heidän liekehittimisensä levittäisi myönteistä virettä muutosta kohtaan koko yhteisöön. Oman projektini prosessin aloittaneen ryhmähaastatteluun valitsin vetäjät tällaisesta ”kuumasta ryhmästä”. Ryhmän jäsenet olivat mukana joko kuoron hallitustyössä tai muuten ilmaisseet motivaationsa alkavan projektin sisältöön.

Tunneilmastolla tarkoitetaan sitä, miltä ihmisestä tuntuu olla jonkin yhteisön jäsenenä. Tunneilmasto syntyy työntekijöiden kokemista tunteista suhteessa organisaatioonsa, kollegoihinsa, työhönsä, harrastuskavereihinsa. Tunneilmasto rakentuu tunteista, mitkä yhteisössä ovat leimallisia tai tyypillisiä, tai mitä tunteita

näytetään (tai mitä ei näytetä) ja millaiset tunteidenilmaisut ovat hyväksytyjä tai millaisia ei katsota hyvällä. (Rantanen, 2013.)

Kun lähdetään rakentamaan organisaation tai minkä tahansa yhteisön tunneilmastoa, se vaatii ponnisteluja. Yhteisöjen luontainen, jatkuva vetovoima kohti negatiivisuutta ja negatiivista ajattelua on luonnollista. Koska negatiivisuus herättää helpommin huomiota, sillä on myös taipumusta ottaa otetta yhteisön tunneilmastosta. Meistä varmasti jokainen on huomannut sen, että kahvikuppien äärellä puhutaan mieluummin asioista, jotka ovat huonosti. Jarkko Rantanen (2013) kirjoittaa, että kielteiset tunnereaktiot ovat voimakkaampia, niitä vatvotaan pidempää ja epäonnistumisen pelko on voimakkaampaa kuin onnistumisen halu. Jotta johdon ajasta ja energiasta suurin osa ei menisi negatiivisten asioiden kanssa taistelemiseen, onkin johdon toimittava aktiivisesti negatiivisen siirtymän vastustamiseksi. Tunneilmasto on nostettava tärkeäksi huomion kohteeksi. Avoimella ilmapiirillä ja keskustelulla on kohdattava negatiiviset ajatukset rakentavasti ja edistettävä tietoisesti ja määrätietoisesti positiivista tunneilmastoa. Se, mihin keskittyy, kasvaa.

Jotta tunneilmastoa voidaan johtaa, täytyy ymmärtää, mitä tunteet ovat. Rantanen luettelee viisi tapaa tunneilmaston johtamiseksi:

- Oma esimerkki.
- Johdon huomio ja kiinnostus.
- Viestintä ja kielenkäyttö.
- Työn ja organisaation merkitys.
- Miehitys ja roolitus.

Tunneälykyys on kykyä tunnistaa, ilmaista ja käyttää, analysoida sekä säädellä tunteitaan erilaisissa tilanteissa, mikä johtajalle on erittäin tärkeä ominaisuus.

Tunneälykyys on lähellä sosiaalista lahjakkuutta, jota korostettiin ennen tunneälykyydestä puhumista. Daniel Golemanin (1995) mukaan tunneälykyys on merkittävämpää kuin ihmisen älykkyysosamäärä. Tunneälykyyden vaikutus ihmissuhteissamme ja työurallamme menestymiseen on hyvin merkittävä. Oman positiivisuuden ylläpitäminen ja muiden innostaminen vaatii paljon

tunneosaamista. Johtajan on osattava innostua itse ja hänellä on oltava kyky innostaa muita – tarvitaan tunnejohtamisen taitoa. (Sydänmaanlakka 2022, s. 70-72.)

Sydänmaanlakka (2022, s. 75) kirjoittaa, että hallitun tunteenilmaisun edellytyksenä on tietoisuus omista tunteista. Erityisesti ristiriita- ja kriisitilanteissa omien tunteiden hallinta saattaa olla haastavaa ja sitä on syytä harjoitella. Kiittävän tai korjaavan palautteen antaminen vaatii hyvää tunnetietoisuutta ja sen harjoittelua. Sydänmaanlakan mukaan tunnetreenit ovat johtajalle yhtä tärkeitä kuin kehon ja mielen harjoitukset. Tunnetreeneissä tavoitellaan oman tunneilmaston tiedostamista, negatiivisista tunteista vapautumista ja myönteisten tunteiden vahvistamista.

Vuorovaikutusosaaminen on johtajan tärkeimpiä osaamisalueita. Johtajan on oltava jämäkkä ja kuitenkin samalla empaattinen ja pystyttävä kommunikoimaan tehokkaasti ja vuorovaikutteisesti. Autenttinen läsnäolo ja avoimuus edistävät muutoksen nopeuden ja jatkuvan uudistumisen edellyttämiä hyviä kontakteja. Kontaktiverkostot ovat osa johtajan osaamista. (Sydänmaanlakka, 2022, s. 97.) Sydänmaanlakka kiteyttää johtajan vuorovaikutusosaamisen kuuteen osa-alueeseen: kommunikointi, vaikuttaminen (karisma, tahdonvoima), jämäkkyys, empaattisuus (kuuntelemisen sensitiivisyys), avoimuus ja verkoston rakentaminen (Sydänmaanlakka, 2022, s. 100-101.)

Tunneälykkyyden lisäksi Sydänmaanlakka (2022, s. 102) puhuu keskusteluälykkyydestä. Hänen mukaansa se koostuu tilannetajusta, rohkeudesta, joustavuudesta ja empatiasta, arvostavasta läsnäolosta sekä kyvystä ymmärtää toisen ihmisen näkökulma vaikkei olisikaan tämän kanssa samaa mieltä. Keskustelutilanteissa on tärkeä tunnistaa ja hallita omia tunteita sekä tunnistaa toisen osapuolen tunteita, tulkita niitä, ja löytää yhteinen tunneilmasto. Sydänmaanlakka kiteyttää, että älykäs johtaminen on johtajan ja asiantuntijoiden keskinäistä vuorovaikutusta, jossa tietyssä tilanteessa yritetään saavuttaa jaettu visio ja tavoitteet tehokkaasti, käydä toiminnallista dialogia.

2.4 Tarinallistaminen

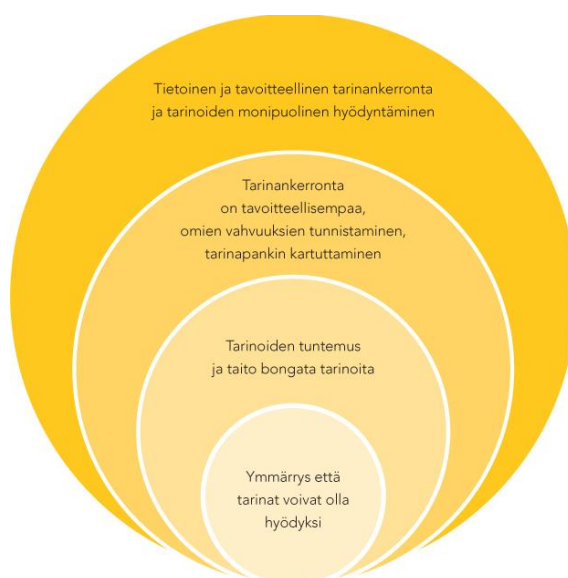
Stories are magical. They connect us and carry us in the future.

Saul Kaplan

Mitä monimutkaisemmalta maailma vaikuttaa, sitä enemmän ihmiset kaipaavat merkityksiä ja selityksiä. Tarinat ovat vastaus kaipaukseen. Tarinallistaminen on yksi palvelumuotoilun keino saada tarinan muotoon rakentunut palvelukokemus. Tarinallistaminen on hyvä apu silloin, kun osallistujille halutaan tarjota tunteisiin vetoavia, erottuvia ja vaikuttavia tapahtumakokemuksia (Wallo & Häyrinen, 2022, s. 104.) Aikamuotona on preesens – toteutuhan kokemuskin juuri tässä ja nyt. Draamallisella tarinatuotteella (näytelmä, elokuva), on paljon yhteneväisyyksiä tarinallistamisen prosessiin. Draamallisen tarinankerronnan menetelmien avulla voidaan luoda koukuttavan palvelukokemus, johon voidaan lisätä vielä sekä palvelumuotoilun että elämyssuunnittelun menetelmiä. (Kalliomäki, 2013, s. 42.) Tarinallistamisen avulla tarinasta tehdään väline, joka palvelee tapahtumalle asetettuja tavoitteita ja tapahtumasta luodaan juonellinen, syy-seuraussuhteita ja dramaturgiaa sisältävä tarinakokemus. Sitä ei tehdä irrallisen elämyksen tai viihdykkeen takia vaan siksi, että tarinan avulla saavutetaan tapahtuman tavoitteet. (Wallo & Häyrinen 2022, s. 104.) Tarinoilla voidaan vaihtaa vanhat linssit uusiksi ja antaa ihmisille uusia näkökulmia, joita ilman muutokset eivät ole mahdollisia. Ihmisille on annettava uskoa muutokseen ja siihen, että he voivat muutoksen toteutumiseen vaikuttaa. (Rauhala & Vikström, 2014, s. 33-34.)

Saul Kaplan, Business Innovation Factoryn perustaja ja kirjailija, pitää tarinankerrontaa innovaattorin tärkeimpänä työkaluna ja tehokkaimpana tapana vaikuttaa, liikuttaa ja sitouttaa ihmiset mukaan muutokseen (Rauhala & Vikström, 2014, s. 35). Anne Kalliomäki (2013) kirjoittaa pro gradu -tutkielmassaan *Elämyspalveluiden tarinallistaminen*, että palvelukokemusten tarinallistaminen aikaansaa elämyksellisen, juonellisen rakenteen, joka sisältää syy-seuraussuhteita. *Tarinallistaja* (engl. Story Designer) suunnittelee ja käsikirjoittaa tarinallisuutta palveluihin hyödyntäen draamallista tarinankerrontaa (teatteri, televisio,

elokuva). *Tarinallistaminen* (engl. Story Design / Story based Service Design, storyfication) sitoo palvelutuokioita yhteen. Tehdään tarina, jonka avulla luodaan juoni ja syy-seuraussuhteet. Näin aikaansaadaan juonellisia elämyksellisiä palveluita. *Tarinakäsikirjoitus* (engl. Service Story Script) on tarinallisen palvelun tuottamista varten tehty suunnitelma, asiakkaan tarinapolku kirjallisessa muodossa, jossa korostuu palvelukokemuksen tuottaminen tarinan muodossa. *Kuvakäsikirjoitus* (engl. Story Board for Story Designed Service) esittää nimensä mukaisesti palvelupolun kuvien avulla. Sen tavoitteena on helpottaa prosessin välittämistä tekijöille sekä vahvistaa asiakkaan tunnetilojen ja yksityiskohtien havainnointia. (Kalliomäki, 2013, s. 40-41.)

Kuvio 1. Tarinankerronnan tasoja. Rauhala & Vikström 2014.

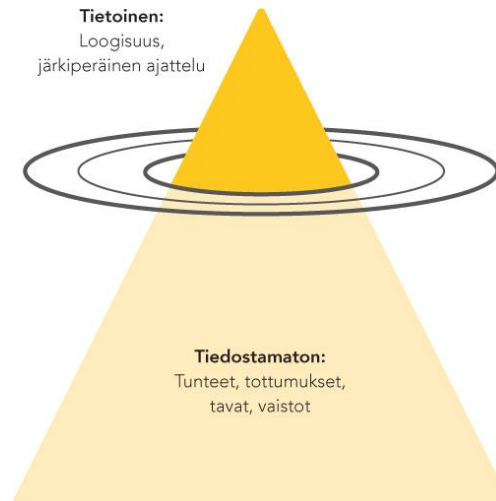
Tarinoilla ja diskurssilla on suuri merkitys, kun pohditaan vaikuttamisen mahdollisuuksia taiteellisin keinoin - opinnäytetyössäni kuorolaulu taiteellisen vaikuttamisen välineenä. Katriina Perkka-Jortikan (2002) mukaan puhe luo tarinoita ja tarinat puolestaan luovat väylän henkilön omien kokemusten jäsentämiseen ja tavan ymmärtää kokemuksia myös sisäisessä vuoropuhelussa. Kokemukset ja maailma jäsentyvät kielen ja tarinan avulla luoden tunteen sosiaalisen rakenteen olemassaolosta ja tärkeydestä. Sosiaalinen rakenne puolestaan syntyy toistetuissa puheissa ja toiminnoissa. Identiteetti, taidot ja tunteet toimivat puheen välittävinä mekanismeina, joiden kautta puhe aktivoituu toiminnaksi (kuvio

1). (Perkka-Jortikka,2002, s. 13.) Opinnäytetyöni aineistossa laulajien palauteosiossa nousi vahvasti esille keskustelut yksilön ja kuoron välisistä identiteettisuhteista ja tunteista, niiden aiheuttajista ja merkityksestä.

Kirjailija, story telling -asiantuntija Annette Simmons mukaan tarina verhoaa alastoman totuuden vaatteisiin, jonka jälkeen totuus on helpompi hyväksyä ja ottaa vastaan. On tilanteita, jolloin asiaa ei kannata pamauttaa suoraan, vaan onkin viisaampaa kertoa tarina. Elokuvaohjaaja Jan Forsström on puolestaan sanonut, että joitakin asioita ei sellaisinaan voi sanoa ääneen vaan ne täytyy näyttää tai kertoa tarinan kautta. Tämä synnyttää vastaanottajassa tunnevoimavaroituksen, jota pelkkä puhe ei aikaansaa. Tarinalla voi kertoa enemmän ja vaikuttavammin kuin faktoilla. (Rauhala & Vikström, 2011, s. 87.) Tämä asia nousee voimakkaasti esille kuoroprojektiin osallistuneiden laulajien palautteessa kuorolaulusta vaikuttamisen välineenä. He korostivat laulamisen mukana tulevan tunteen merkitystä sanoman välittämisen yhteydessä.

Käsitteet tarina ja tarinankerronta saatetaan helposti yhdistää satuun tai johonkin, mikä ei ole totta ja tarinoinnin avulla vääristellään asioita ja kerrotaan epätoivuisia. Tarina-sanalla saatetaan arjessa käyttää sanoja kertomus tai narratiivi. Sana ”tarina” kuitenkin saattaa nostaa mieleen suosikkikirjoja ja lempi elokuvia. Ne ovat koskettaneet ja vaikuttaneet jossain vaiheessa elämää niin, että ihminen muistaa ne yhä. Juuri muutostilanteissa tarinat ovat omimmillaan: ne sekä välittävät tietoa että innostavat toimintaan hilliten rationaalista, kriittistä ja aina varuillaan olevaa puoltamme. Tunne saa meidät toimimaan. (Rauhala & Vikström, 2011, s. 53-80.)

Kuvio 2. Elämyskolmiomalli. Rauhala & Vikström 2014.

Tarinassa koetut tunteet tarttuvat helposti, mutta niistä syntyy myös omia mielikuvia, joiden voima on ällistyttävä. Tehokas keino pyrkiä muuttamaan ihmisen ajattelua ja asenteita on saada hänet samastumaan tarinaan tai saada tarina koskettamaan hänen tunteitaan. Tarina on erinomainen keino vakuuttaa ja vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Tarinallistaminen on ihmisläheistä toimintaa, johon liittyvät inhimilliset kokemukset, tarpeet ja tunteet (kuvio 2). Meillä on tarve kuulua joukkoon, viihtyä, nauraa ja tuntea. Tarinaa suunniteltaessa onkin hyvä kiinnittää huomiota myös empaattiseen suunnitteluun. Empaattisen suunnittelun avulla voidaan suunnitella tarinoita, jotka tukevat vastaanottajan kokemusta syvällisemmällä tasolla. Samastumisen ja tunnistamisen kokemuksia rakennetaan henkilökohtaisuuden kautta; se, mikä koskettaa sinua, koskettaa todennäköisesti myös minua. Henkilökohtainen kokemus koostuu autenttisuudesta, toiminnan läpinäkyvyydestä ja inhimillisyydestä. Palveluiden tarinallistaminen on siis asioiden inhimillistämistä ja merkityksellistämistä. (Kalliomäki, 2014, s. 202-204.)

Kuva 1. Narratiivinen johtajuus vs. perinteinen johtaja. Kuva: Rauhala & Vikström 2014.

Tarinankerronnan edellytyksenä on myös uudenlainen käsitys johtajuudesta. Narratiivisen johtajuuden keskiössä ylivertaisen ja kaikkietävän sankarijohtajan sijaan huomio kiinnittyy johtajasta johtajuuteen (kuva 1). Johtajuuden ydintä on, että sitä rakennetaan ja puretaan vuorovaikutuksessa. Tommi Auvinen, narratiivista johtajuutta Suomessa tutkinut asiantuntija, huomioi, että kyse ei ole siitä, etteikö johtaja olisi tärkeä osa yhteisöä. Tarinankerronnan avulla avataan ymmärrystä johtajuuden rakentumisesta ja sen rajoitteista. (Rauhala & Vikström 2014, s. 257.)

Toimivan tarinankerronnan tunnistaa siitä, että se on luonteeltaan tasa-arvoista, vuorovaikutusta tukevaa, kuuntelevaa ja läpinäkyvää. Se avaa rajoja, jotka herättävät tunteita ja tunteet puolestaan johtavat tekoihin. Näin tunteiden siivittämisenä siirrytään tarinasta toimintaan ja siksi juuri tarinat ovat narratiivisen johtajan vaikuttamisen keinoja. Johtajuus rakentuu kertomusten ja tarinankerronnan

vara. Johtajuus perustuu luottamukseen, kuunteluun, rehellisyyteen ja siihen, että yhteisössä ihmiset tuntevat toisensa. On tärkeää, että yhteisön valtaa pitävät tuovat arvonsa esille, sillä vain siten ne voivat tarttua muihinkin.

Tarinoilla johtaminen edellyttää hyvää vuorovaikutusta ja johtajan yhteyttä johdettaviinsa – se ei tue hierarkkisen aseman pönkittämistä, vahvaa direktiota tai äärimmäistä kontrollia. Johtajan on ansaittava yhteisönsä luottamus, arvostus ja kunnioitus. Johtaminen rakentuu dialogille ja keskusteluille, jotka tuovat asiat näkyviin. Johtamisen vuorovaikutteisudessa tarinankerronnan käyttäminen mahdollistaa yhteisön omat tulkinnat ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. (Rauhala & Vikström, 2014, s. 257-259.)

3 Let´s Change the Rules – Choirs for Ecocide Law

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia on yksi suurimmista Euroopan musiikkiakatemioista. Se on kouluttanut tuhansia taiteilijoita ja musiikin asiantuntijoita alkaen vuodesta 1882. Sibelius-Akatemian tavoitteena on tukea opiskelijan luovan identiteetin kasvua taiteen ammattilaiseksi vahvistamalla opiskelijan taiteellista ja tiedollista osaamista sekä työelämävalmiuksia. Käytännön opinnot ja työskentely ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa tutkimuksen kanssa. Sibelius-Akatemiassa voi suorittaa musiikin kandidaatin, maisterin, lisensiaatin ja tohtorin tutkinnon.

Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmä edistää moniarvoisuutta hyödyntäen ja kokeillen erilaisia lähestymistapoja äänen, musiikin, kulttuurin ja identiteetin käsitteisiin. Muusikoita kannustetaan kehittämään omaa, muusikkona ainutlaatuista ääntään, jakamaan ja yhdistämään käytäntöjä sekä luomaan uudenlaista musiikkia kulttuurien välisellä yhteistyöllä. Koulutusohjelmalla pyritään tarjoamaan syvällistä ymmärrystä ja kokemuspohjaa monikulttuurisessa ja kulttuureja yhdistävässä työskentely-ympäristössä luovien, joustavien, musiikillisten, pedagogisten ja tutkimukseen liittyvien taitojen kehittämisen kautta. Tavoitteena on myös edistää tuntemusta maailmankansalaisuudesta ja vastuullisuudesta.

Global Music -aineryhmä tarjoaa myös yhteisöllisiä yleisötyöprojekteja, joiden tarkoituksena on luoda taidetta yhteistyössä yhteiskunnan erilaisten jäsenten kanssa. Projekteissa korostetaan yhteisöllisyyttä ja kestävyysajattelu on niissä vahvasti mukana. Global Music tukee seuraavaksi esiteltävää Choirs for Ecocide Law -kuoroprojektia projektin taiteellisen johtajan Merzi Rajalan taiteellisen työskentelyn osalta rajoitetun tuntimäärän mukaan.

Kuva 2. Choirs for Ecocide Law -projektin virallinen logo. Työryhmän materiaali-pankki.

Ecocide tarkoittaa laitonta tai mielivaltaista toimintaa, joka on tehty tiedostaen huomattava todennäköisyys ympäristöä vakavasti, laajamittaisesti ja pitkäkestoisesti tuhoavasta toiminnasta. Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law on taiteellinen kansainvälinen kuoroprojekti, jonka päätarkoituksena on lisätä tietoisuutta kansainvälisen luonnontuhontalain (Ecocide Law) tarpeesta ja mahdollisuuksista kohti globaalia, kestävästä yhteistä tulevaisuuttamme. Projektilla halutaan edesauttaa sitä, että luonnontuhonta lisätään kansainvälisesti tuomittavaksi rikokseksi Rooman perussääntöön joukkotuhonnan, sotarikosten, hyökkäysrikosten ja ihmisyyden vastaisten rikosten lisäksi.

Kuva 3. EU sopi uuden rikoslain sopimisesta. Kuva: Transcend Media Service.

EU on kirjannut lakiin marraskuussa 2023 rikoksen, jonka tarkoituksena on rangaista vakavimmista ympäristörikoksista. Direktiivi sisältää säännöksen, joka koskee suoraan erityisiä vakavia ekosysteemien tuhoamistapauksia ml. elinympäristöjen tuhoutuminen ja laiton hakkuu. Euroopan parlamentin ehdottama teksti seurasi yksimielistä oikeudellisten asioiden valiokunnan äänestystä maaliskuussa 2023 ehdottaen, että ”*Jäsenvaltioiden on varmistettava, että mitä tahansa toimintaa, joka aiheuttaa vakavaa ja joko laajalle levinnyttä tai pitkäaikaista tai peruuttamatonta vahinkoa, kohdellaan erityisen vakavana rikkomuksen ja siitä rangaistaan sen jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmän mukaisesti.*” (Stop Ecocide International, 2023.)

Let’s Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -projektin ydinryhmä koostuu kolmesta henkilöstä. Taiteellinen johtaja on Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmän lehtori Merzi Rajala. Taiteellisesta tuottamisesta vastaavat Royal Academyn kunniaprofessori, Real Groupin perustajajäsen Peder Karlsson (SWE) sekä tämän opinnäytetyön kirjoittaja, kuoronjohtaja, musiikinopettaja, rehtori ja interaktiivinen muutosvalmentaja Kirsi Kaunismäki-Suhonen.

Hankkeen idea syntyi heräämisestä ajatukseen, ettei maailmassa ole lakia, joka saattaa yksilön vastuuseen laajamittaisesta ja pitkäkestoisesta luonnontuhonnasta. Työryhmän työpanos on lahjoitus luonnolle ja Äiti Maalle.

Choirs for Ecocide Law -projekti käynnistettiin marraskuussa 2021. Sitä oli jo edeltänyt Merzi Rajalan kestävyysteemainen Hope-projekti, jonka tematiikkaan niin ikään sisältyi taiteen ja taiteellisen kestävyysajattelun vihreällä kentällä työskentelyä kansainvälisesti. Herääminen siihen, ettei luonnontuhosta yksilöä vastuuseen saattavaa lakia ole, käänsi ajatuksen Ecocide Law -projektiin.

Global Music -aineryhmän lehtori Merzi Rajala kutsui minut Choirs for Ecocide Law -projektiin tiede-taideyhteistyöasiantuntijuuteni takia. Projektin alussa tämän kansainvälisen kuoroprojektin rinnalla kulki Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmän community engagement -projekti. Yhteisöprojektissa oli mukana kuusi Global Music -aineryhmän opiskelijaa sekä projektin ydintyöryhmä Merzi Rajala, Peder Karlsson ja minä. Yhteisöprojektin loppuesitys Ecocidelaista esitettiin YK:n konferenssin sivutapahtumassa Tukholmassa kesäkuussa 2022. CfEL ja Global Music -aineryhmä tekevät jatkossakin yhteistyötä tehden kuoroprojekteja ulkomaille sisällyttäen niihin community engagement opintoja. Syksyllä 2023 tällainen matka jo tehtiin Chileen, syksyille 2024 on matka suunnitteilla Mosambikiin.

Projekti tarjoaa kuusikymmenminuuttisen konserttiohjelmiston ilmaiseksi kaikille maailman kuoroille. Choirs for Ecocide Law tarjoaa laulajille mahdollisuuden ympäristövaikuttamiseen omassa yhteisössään oman kuoron toiminnan kautta. Konserttipaketti sisältää 15 populaarimusiikin tyyliin juuri tähän tarkoitukseen sävellettyä laulua. Hankkeen säveltäjät Kanadasta, Brasiliasta, Ruotsin Lapista, Ruotsista, Skotlannista, Englannista, Suomesta, Tanskasta ja Yhdysvalloista ovat niin ikään lahjoittaneet työpanoksensa hankkeeseen. Heidän sävellyksensä on sovitettu kolmeen eri muotoon: unisono, diskantti- ja sekakuorolle.

Projekti tarjoaa nuotti- ja stemmaharjoitusmateriaalin lisäksi interaktiivisia harjoitusohjeita sekä käsikirjoituksen tukemaan konsertin dramaturgista kaarta.

Dramaturgista kaarta on ydintyöryhmän lisäksi ollut suunnittelemassa Astrid Vang Pedersen (Tanska). Projektin tavoitteena on saada mahdollisimman moni kuoro maailmassa löytämään tämä materiaali, taiteellisen vaikuttamisen väline, jolla kukin laulaja voi lisätä ympäristötietoisuutta ja tietoisuutta kansainvälisen luonnontuhontalain tarpeesta omissa yhteisöissään. Hanketta tukee Euroopan kuorojärjestö (ECA), Stop Ecocide International (SEI) useine maakohtaisine alajaoistoinen, monien maiden kuoro-organisaatiot ja ChoirMate-applikaatio (NOR).

Projektin tarkoituksena ei ole kerätä varoja. Konsertin mahdollinen tuotto osoitetaan Stop Ecocide Foundation -säätiölle luonnontuhontalakityöhön. Koko projekti on luotu ilmaisena vapaaehtoistyönä mukana olevien taiteilijoiden ja työryhmän toimesta eikä se ole poliittisesti sitoutunut tai orientoitunut. Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -konsepti julkaistiin World Symposium on Choral Music -tapahtumassa Istanbulissa huhtikuussa 2023.

Tällä hetkellä, keväällä 2024, projekti on levinnyt jo kaikkiin maanosiin ja materiaalia on käännetty saksaksi ja espanjaksi. Huhtikuussa 2024 Rajala ja Kaunismäki-Suhonen testaavat uudenlaista Choirs for Ecocide Law -konseptia järjestämällä Helsingin Musiikkitalossa suurkonsertin, johon osallistuu lähes tuhat laulajaa. Konsertin jälkeiseen paneelikeskusteluun osallistuu mm. Stop Ecocide Internationalin puheenjohtaja Jojo Mehta. Helsingin kaupunki ja eduskunta järjestävät keskustelutilaisuuksia ja tapaamisia, johon Mehta ja työryhmä osallistuvat keskustelemaan luonnontuhontalaista.

Kuten aiemmin jo opinnäytetyössäni kirjoitin, Global Music -aineryhmä tekee erilaisia musiikillisia ja tieteellis-taiteellisia yhteisöprojekteja. Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -projektin kaari ideasta yhteisölliseen lopputulemaan antaa paljon tietoa yksilön osallisuudesta ja ajatuksista, yhteisöllisyydestä, vaikuttavuudesta, tieteen ja taiteen yhteistyön haasteista ja merkityksistä, verkostoitumisen merkityksestä, muutoksen johtamisesta, tunteista, tunteiden johtamisesta muutoksessa ja kansalaisvaikuttamisen mahdollisuuksista taiteen keinoin. Tuloksissa pohdin erityisesti yksilön tunteita ja muutosta yhteisöllisessä

kontekstissa keskittyen prosessin mukanaan tuomiin huomioihin ja muutostarpeisiin kestävyysnäkökulma huomioiden.

Tässä informaatiota tulvivassa ajassa on tärkeä löytää keinoja saada viesti menemään perille. Kun itse ydinsanomaa tarinallistetaan, luodaan tunneympäristöjä ja aikaansaadaan muistiin jääviä tunnekokemuksia, käy tekijä itse läpi muutosprosessin. Kun tekijä/esiintyjä itse on kokenut prosessin aikaisen muutoksen, välittyä sanoma henkilökohtaisilla emootioilla höystettyinä ja vuorovaikutus yleisön kanssa on läsnä olevan autenttinen.

Opinnäytetyöni välityksellä Sibelius-Akatemian Global Music -aineryhmä saa tietoa kuorolauluun kohdennetun yhteisöllisen vaikuttamisen prosessin läpiviemisestä. Koska projektin resurssit ovat rajalliset, ydintyöryhmä valitsi toteuttaa projektin länsimaisen estetiikan, mm. englannin kielen ja pop-musiikin raameissa.

4 Tunteet kansalaisvaikuttamisen ytimessä

Opinnäytetyöni pääongelma on, *miten vaikuttaa kuorolaulun keinoin luonnontuhontalakitietoisuuteen*. Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -konseptin tavoitteena on levittää tietoisuutta luonnontuhontalaista taiteen – tässä tapauksessa etenkin kuorolaulun – keinoin. Tähän projektiin ja prosessiin on kätketty salainen ase, jota laulajat eivät prosessin aikana eikä sen edetessä välttämättä itse tiedosta. Laulajat hämääntyvät ajattelemaan, että luonnontuhontalakitietoisuutta levitetään itse konsertissa. Toki näinkin, mutta paljon merkittävämmässä asemassa ovat laulajat itse, heidän henkilökohtaiset tunteensa, ajattelunsa, toimintansa ja muutoksensa prosessin aikana. Siksi keskityn tuloksissa laulajien omiin tuntemuksiin ja palautteisiin harjoitusprosessin eri vaiheissa.

Syventääkseni ja laajentaakseni tutkimusongelmaani olen asettanut kolme alakysymystä:

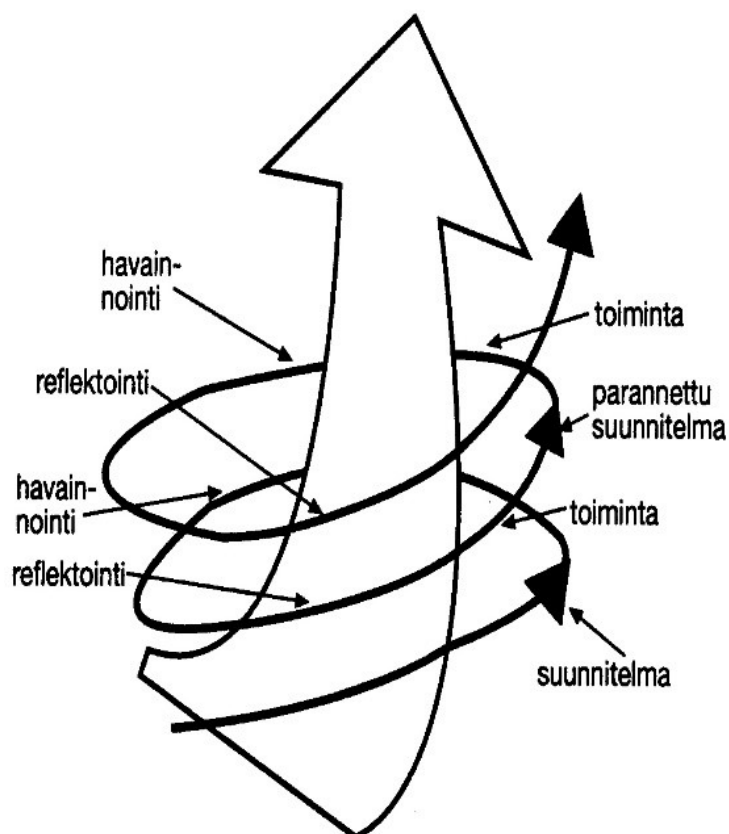

1. Miten tilapäisyhteisössä rakennetaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävä prosessi?
2. Miten huomioida ja johtaa tunteita ja tunnelmia pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?
3. Miten tarinallista viestintää voi hyödyntää muutosjohtamisessa huomioiden erityisesti tunteet?

Alakysymysten avulla tuon konkreetisti esille tutkimuksessani esiin nousseita faktoja, luon rakenteita tuleviin taiteellisiin vaikuttamisprosesseihin, vaikuttamisen kestävyteen sekä tarinoiden ja tarinallistamisen hyödyntämiseen vaikuttamisen keinona tunteiden, asenteiden ja käyttäytymisen muutosjohtamisen näkökulmasta. Tutkimukseni pohjaa tammikuussa 2022 alkaneeseen Choirs for Ecocide Law -projektiin sekä Jyväskylässä huhtikuussa 2023 maailmanensi-iltansa saaneeseen Choirs for Ecocide Law -konserttiprosessiin. Opinnäytetyössäni käänän katsettani projektin osalta myös tulevaisuuteen.

5 Tutkimusmenetelmät ja aineiston keruu

Hyvän tutkimuksen perustana on hyvä aineisto ja tutkijan tulee osata hyödyntää aineiston sisältämää informaatiota (Hakala, 2015). Minun tutkimukseni on toimintatutkimus, jonka tavoitteena on tutkia todellisuutta pyrkien sen muuttamiseen. Keskeisintä on saada aikaan sosiaalisiin käytäntöihin kohdistuvaa ongelmien ratkaisuun ja muutokseen johtavaa prosessinomaisesti etenevää toimintaa, jossa keskeisintä on mukana olevien ihmisten osallistuminen ja osallistaminen. Toimintasuunnitelman toteutumista havainnoidaan ja arvioidaan. Tämän pohjalta sitä muutetaan ja täsmennetään. Tämän jälkeen uudistettua suunnitelmaa toteutetaan, seurataan ja arvioidaan edelleen. Periaatteessa prosessi jatkuu niin kauan, kunnes tavoitellut muutokset saavutetaan tai todetaan niiden olevan saavuttamattomissa

Kuvio 3. Toimintatutkimuksen perusmalli. Heikkinen & Jyrkämä 1999.

Kvalitatiivista toimintatutkimusta leimaa ideografisuus, tietynlainen ajallisuus ja paikallisuus. Olen jo aineistonkeruuvaiheessa peilannut analyysiosaamistani, sillä laadullisessa tutkimuksessa tulkintaa tehdään luontevasti jo aineistoa kerätessä.

Olen pitänyt koko tutkimusprojektini ajan kirkkaana mielessäni tavoitteeni: saada informaatiota tunteiden merkityksestä ja niiden johtamisesta muutosprosessissa taiteellisen vaikuttamisen kontekstissa. Siksi lähtökohtaisesti on ollut helppoa määrittää tutkimukseni metodit ja kohderyhmä. Metodivalikoimani on antanut minulle aikaa lukea, syventyä, tehdä muistiinpanoja ja ajan kanssa kirkaistaa ajatuksiani ja antaa itselleni mahdollisuuksia ahaa-elämyksiin. Olen rakentanut sisällöt tavoitteellisesti niin, että ne antavat kysymyksiini vastauksia kuitenkin liikaa rajaamatta ja ohjaamatta kohdejoukkoa. Tutkimusmetodeina olen käyttänyt havainnointia, workshopia, päiväkirjaa ja laulajapalautteita.

Olen kiinnittänyt erityisesti huomiota aineistoni sisäiseen luotettavuuteen. Koamani tiedot kuvaavat lopputyöni otsikon mukaista aihetta; niitä ilmiöitä, joihin minun on työssäni tarkoitus perehtyä (aineiston sisäinen luotettavuus). Heikko sisäinen luotettavuus johtaa siihen, ettei saatujen tietojen pohjalta ole juurikaan mahdollista tehdä yleisiä päätelmiä (ulkoinen luotettavuus). (Hakala, 2018.)

Kirsi Juhila (2021) kirjoittaa *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirjassa* laadullisen tutkimuksen ominaispiirteistä. Esittelen tässä muutamia oman tutkimukseni näkökulmasta merkittäviä piirteitä.

1. Kvalitatiivisen aineiston suosiminen

Tutkimuksen aineistona käytetään empiirisiä aineistoja (keskusteluja, tekstejä, havainnointipäiväkirjoja, haastatteluja, tiloja tai kuvia, joissa toiminta tapahtuu). Aineistoja ei ensisijaisesti muokata numeeriseen muotoon eikä tuloksia yleensä päätellä sen perusteella, kuinka suuri osa haastatelluista puhuu jostakin asiasta tai kuinka monta mainintaa asia saa tietyssä kontekstissa.

2. Strukturoimattoman ja luonnollisen aineiston suosiminen

Aineistoja ei pyritä irrottamaan kontekstistaan vaan päinvastoin tutkitaan niitä osana kokonaisuutta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa haastattelijan merkitystä aineiston muotoutumiseen ei voida kokonaan poistaa. Luonnollisella aineistolla tarkoitetaan aineistoja, jotka ovat syntyneet tutkijan niiden syntyminen vaikuttamatta. Näissä aineistoissa konteksti on aina läsnä ja kietoutunut aineiston tulkintaan.

3. Sitoutuminen lähelle menevään tarkasteluun

Tutkija on suorassa kontaktissa ihmisiin, käytäntöihin, tekoihin ja asioihin, joita hän yrittää tutkimuksessaan ymmärtää. Hän pyrkii tavoittamaan ihmisten kokemukset mahdollisimman aitoina, osallistuu toimintaan ja hänellä on lähilukeva analyysiote: tutkija kiinnittää huomionsa aineistonsa pienimpiinkin yksityiskohtiin, jos ne ovat tulkinnan kannalta merkityksellisiä.

4. Keskittyminen toimintaan

Tutkimuksen fokuksessa ovat tavat, joilla ihmiset tuottavat erilaisissa konteksteissa merkityksiä ja sosiaalista järjestystä. Toiminta paikantuu erityisesti havainnoiteja tehdessä.

5. Subjektiuden arvostaminen

Tutkittavia ihmisiä kohdellaan subjektiuden omaavina toimijoina eikä tutkimuksen kohteina. Heidän henkilökohtaiset kokemuksensa, tavoitteensa ja kykynsä tuottaa merkityksiä huomioidaan. Yhdessä toimien syntyä ja -ettuja merkityksiä. Tutkijan on hyväksyttävä myös oma subjektiivisuus – miten oma toiminta kietoutuu tutkimusprosessiin. Tutkijan ei tarvitse omaksua ulkopuolisen tarkkailijan tai analysoijan roolia. Tutkimukseen liitetty tavoitteet ja merkitykset vaikuttavat tutkijan tulkintoihin. Kun tutkija on osana tutkittavaa joukkoa eikä ulkopuolisena analysoijana, vaikuttavat hänen omat kokemuksensa ja tunteensa luonnollisesti tutkimustulosten tulkintoihin.

6. Asianosaisten omien merkitysten ja tulkintojen korostaminen

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään ihmisten toiminnassa läsnä oleviin merkityksiin tai heidän sisäisille kokemuksilleen antamiinsa merkityksiin. Tarkoitus on kuvata maailmaa tutkittavien ihmisten ja heidän keskinäisen toimintansa näkökulmasta.

7. Tutkijan paikan reflektointi

Tutkija on selvillä omista tutkimukseen ja tutkittavaan asiaan liittyvistä ennakkositoumuksistaan ja -käsityksistään ja kykenee kertomaan niistä muille.

8. Monimutkaisuuden sietokyky

Tutkittavat asiat eivät yleensä ole suoraviivaisesti esitettävissä ja analysoitavissa eikä niistä yleensä voi tunnistaa selviä syy-seuraus -suhteita. Monimutkaisuuden ajatusta on hyvä pitää tutkimuksen aikana mielessä, jottei tutkimustuloksesta tule perustelematon ja pelkistetty oletus tutkittavasta ilmiöstä.

9. Mitä- ja miten -kysymysten painottaminen

Kysymysasettelu ohjaa tutkittavia pohtimaan asioita omasta näkökulmasta. Aineistoon perustuva mitä- ja miten -kysymyksiin vastaaminen

synnyttää tärkeitä miksi-kysymyksiä pohdittavaksi ja jatkotutkimuksenkin aiheiksi.

10. Analyysivetoisuus

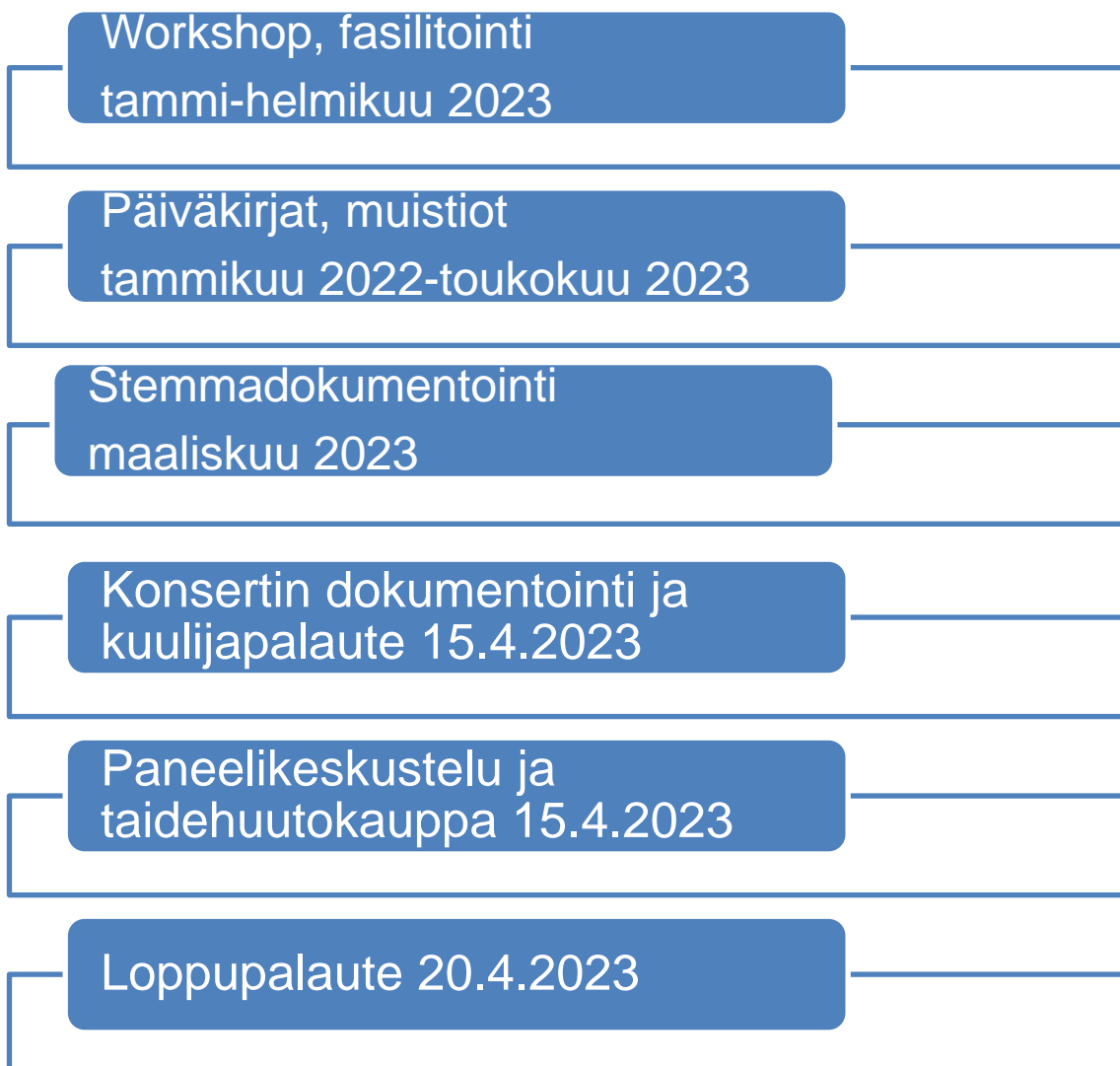
Laadullinen tutkimus on induktiivista, aineistovetoisuutta tutkimusta. Liik-
keelle lähdetään tutkimuksen empiirisestä aineistosta. Tulokset nousevat
esiin aineistosta ja näitä voidaan mahdollisesti verrata aikaisempiin teori-
oihin tai tutkimustuloksiin.

Jyväskylän pilottikonsertin tekemiseen osallistuivat sekakuoro Harjun Laulu,
Happy Voices Lapset ja aikuisten kuoro Päikkärit, lauluyhtye Aves sekä Trio
Ohoi -bändi. Tutkimukseni kohderyhmä tästä esiintyjäjoukosta on sekakuoro
Harjun Laulu.

Harjun Laulu on Jyväskylässä tavoitteellisesti harjoitteleva 78-vuotias seka-
kuoro. Kuoron ohjelmistoon on perinteisesti kuulunut koti- ja ulkomaisia kuorote-
oksia, uutta ja vanhaa, vakavaa ja veikeää kuoromusiikkia. Kuoro on aktiivisesti
myös tilannut sävellyksiä lahjakkailta nykysäveltäjiltä. Harjun Laulu valikoitui
kohderyhmäksi konserttipilotointimahdollisuuden esittelyvaiheessa esille nous-
seiden kysymysten ja kyseenalaistusten takia. Kuoron keski-ikä rakenne lähes-
tyy seniorikuoroa ja syksyllä 2022 pilottia esiteltäessä havainnoin laulajien pu-
heissa minun näkökulmastani yllättäviä pelkoja ja asenteita. Koin asetelman hy-
vin herkulliseksi laajaa kansainvälistä Choirs for Ecocide Law -projektiamme
ajatellen. Jos Suomessa, jossa ympäristöasiat ovat kuitenkin melko hyvällä to-
lalla, nousee tällaisia tuntemuksia puhuttaessa luonnontuhontalaista ja taiteelli-
sesta projektista, jossa laulajat pääsevät rakkaan harrastuksensa kautta levittä-
mään lakitietoisuutta, millaisia ajatuksia ja tuntemuksia herää maailmalla?

Määrätietoisella työskentelyllä höystettynä aimo annoksella luovuutta ja kunni-
anhimoa olen pyrkinyt koko projektin ajan luomaan tavoitteellista ja tutkimus-
lisesti merkityksellistä lopputyötä. On ollut helppoa sitoutua Hakalan (2021) aja-
tukseen kvalitatiiviseen tutkimukseen liittyvästä oletuksesta: ”Ympärilläsi syk-
kivä elämä kaikkine elintoimintoineen on prosessimainen vuolas virta, johon tut-
kijana osallistut.” (Hakala, 2021.)

5.1 Kuorolta kerätyt aineisto

Kaavio 2. Konserttiprosessiin liittyvien tutkimusmenetelmien aikataulu

Projektissani käytin *fasilitointia* menetelmänä herättää keskustelua laulajien välille ja välillä, mikä mahdollisti omien havaintojeni tekemisen. Aistin herkällä ajatuksella tunnelmaa joka harjoituksessa ja pyrin huomioimaan tunnelmaa kohottavia ja latistavia tekijöitä fasilitoidakseni seuraavissa harjoituksissa laulajien myönteistä ajattelua parhaiten kannattelevaa tai sitä kasvattavaa toimintaa. Harjun Laulun konserttiin osallistumisvahvuus oli 28 laulajaa.

Fasilitointi tässä kontekstissa tarkoittaa ryhmäprosessin ohjaamista. Fasilitaattorin, eli prosessia ohjaavan henkilön, tehtävä on avustaa ja ohjata

ryhmäprosessia ja aktivoida osallistujia. Osallistujien osallistamista tehostaa osallistujien ymmärrys tutkimustilanteeseen osallistumisesta (Kantojärvi, 2012, s. 33). Fasilitaattorin tehtävänä on valita tilanteeseen sopivat työkalut, joiden avulla ryhmän kaikki resurssit saadaan hyödynnettyä. Fasilitaattori on mahdollistaja, suunnittelija ja tukija eri osaamisalojen asiantuntijoiden toteuttamassa palvelumuotoiluprosessissa (Tuulaniemi, 2011, s. 57). Ryhmän jäsenten tehtävänä on tuottaa sisältöä, hyödyntää asiantuntijuuttaan, tehdä päätöksiä ja kantaa vastuu toimenpiteiden toteuttamisesta. (Kantojärvi, 2012, s.11-12.)

Hyvä fasilitaattori on läpinäkyvä ja neutraali (Kantojärvi, 2012, s. 13). Hänellä on hyvät kuuntelijataidot, kommunikointi- ja perustelutaidot ja hän huomioi ryhmän jäsenten mielipiteet (Kantojärvi, 2012, s. 13, 33) Hyvällä fasilitaattorilla on kyky esittää osallistujia aktivoivia avoimia kysymyksiä.

Ryhmähaastattelun tavoitteena on saada osallistujat kuuntelemaan toisiaan ja kehittämään keskustelun kautta uusia ajatuksia (Aarnos, 2018). Ryhmähaastattelussa tutkimuksen kohteena olevista asioista keskustellaan yhdessä haastattelijan puhuessa samanaikaisesti useille haastateltaville, mutta saattaa kysyä kysymyksiä myös yksittäisiltä ryhmän jäseniltä. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, s. 61.)

Ryhmähaastatteluissa minua kiinnosti yksittäisten haastateltavien vastaukset sekä kollektiivinen, yhdessä tuotettu puhe. Niiden avulla voin tutkia, miten henkilöt muodostavat yhteisen näkemyksen jostakin asiasta tai millaiset normit ja arvot ryhmässä vallitsevat tai millaiseksi vuorovaikutussuhteet muodostuvat. Ryhmähaastattelu voidaan tehdä teemahaastattelurungon avulla, jolloin haastattelijalla huolehtii siitä, että kaikki haastattelun teemat käydään läpi ja kannustaa ryhmän jäseniä osallistumaan aktiivisesti keskusteluun. Keskustelu on vapaa- muotoista, joten strukturoitu lomake ei toimi ryhmähaastatteluissa. (Eskola & Suoranta, 2000, s. 96-97.) Rajasin ryhmän koon kolmesta viiteen henkilöön, jotta keskustelu olisi innostavaa ja sen tallentaminen olisi mahdollista.

Let´s Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -pilottikonsertissa Jyväskylässä 15.4.2023 kerättiin yleisöltä ajatuksia konsertin aikana Mentimeter-soveluksen kautta. Kirjallista *palautetta* kerättiin Harjun Laululta konsertin jälkeen

harjoituksissa 20.4.2023. Johdin palauteosion Google Meetsin välityksellä ollessani estynyt olemaan paikalla fyysisesti ja fasilitoin palautteenannon koordinoitusti läsnäolijoille. Palautteenannossa korostin henkilökohtaista kokemusta ja avointa palautetta kysymyksen ja aihepiirin mielekkyydestä riippumatta kuitenkin rakentavan palautteen merkitystä korostaen. Kyselyn tavoitteena oli tavoittaa laulajan mielen ja ajatuksen muutoskaarta lähtötilanteesta projektin päätökseen asti. Palautteet annettiin nimettömänä ja kyselyyn vastasi 23 laulajaa.

*Benchmarking*illa tarkoitetaan oman toiminnan vertailua muihin toimijoihin. Benchmarkingin tavoitteena on ottaa oppia muilta, löytää esimerkkien kautta keinoja oman sisäisen toiminnan kehittämiseen. Olen benchmarkannut opinnäytetyöhöni Elokapina-liikettä. Olen pyrkinyt selvittämään Elokapinan ja kuoroprojektin mahdollisia yhteisiä toimintamalleja ja yhteneväisyyksiä.

5.2 Itsereflektiiviset aineistot

Olen pitänyt *työpäiväkirjaa* ydintyöryhmän tapaamisista Choirs for Ecocide Law -projektin syntysijoilta tammikuusta 2022 lähtien. Olen havainnoinut Harjun Laulun kuorolaisten toimintaa, asenteita ja vuorovaikutussuhteita syksystä 2022 lähtien, kun aloimme puhua mahdollisuudesta pilotoida Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -konserttia. Jyväskylän konserttiprojektin alettua kirjasin huomioitani ja havaintojani päiväkirjaan joka harjoituskerran jälkeen viikoittain. Kolmen tunnin harjoituskertoja oli 16 ja yksi kahden päivän laululeiri. Havainnointimateriaalia kertyi työpäiväkirjaan ranskalaisin viivoin kirjattuina projektin alkaessa enemmän. Tosin samankaltaiset havainnot ja huomiot toistuivat useamman kerran. Konsertin lähestyessä havaintojen määrä väheni ja havaintojen sisältö muuttui kuorolaisten omistajuuden kasvaessa myönteisemmäksi. Olen kirjannut myös erilaisten verkostojen tapaamisten ja toimintasuunnitelmien yhteydessä asioita muistioihin. Kirjaukset ovat olleet suurpiirteisiä ja lähinnä sisältävät toimintavastuista ja kontaktointiin liittyviin asioihin sopimista. Päiväkirjoista ja muistioista välittyy hyvin projektin monipolvinen eteneminen tai eteneväisyys. Pohdin tuloksissa syitä näihin.

Havainnointi eli observointi on keino saada tietoa ihmisten todellisesta toiminnasta. Havaintojen tekemisen tieteellisessä tutkimuksessa tulee olla suunnitelmallista. Tieteellinen havainnointi on systemaattista tarkkailua, ei vain satunnaista katselemista. Havainnointi on hyvä laadullisen tutkimuksen menetelmä ja erinomainen keino tutkia vuorovaikutussuhteita. Havainnoimalla voidaan myös tutkia nopeasti muuttuvia tai vaikeasti ennakoitavia tilanteita. (Hirsjärvi, 2004, s. 201-203.)

5.3 Dokumenttiaineistot

Konserttia valmistellessa kaikki konserttiin osallistuvat kuorolaiset tekivät maaliskuussa 2023 omista stemmaharjoituksistaan dokumentaatiopäivityksen, joka julkaistiin projektin sosiaalisessa mediassa. Tavoitteena oli edelleen sitouttaa laulajia projektiin ja edistää yhteisöllisyyttä, herättää myönteisiä yhdessä tekemisen tunteita. Konsertti taltioitiin kokonaisuudessaan ja siitä tehtiin myös traileri. Konsertissa oli kuvaaja, joka tallensi tilannekuvia konsertista, paneelikeskustelusta, kuvataiteilijoiden työskentelystä ja taidehuutokaupasta.

Kuva 5. Harjun Laulajien some-päivityskuvat vasemmalta ylhäältä: tenorit, altot, sopraanot, bassot. Kuva: Harjun Laulun arkisto.

Jyväskylän konsertin suojelijana toimi ulkoministeri Pekka Haavisto. Haavisto lähetti konserttiin videotervehdyksensä, joka lisäsi konserttisisällön merkitystä ja arvoa. Haaviston puhe juurrutti luonnontuhontalakisanomaa kaikkiin kuulijoihin ja toi arvokkaan ”lähtölaukauksen” konserttiin – jokaisen esiintyjän pyrkimään parhaaseensa.

Kuva 6. Ulkoministeri Pekka Haaviston videotervehdys. Kuva: Hannes Järvenpää.

5.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys aineistohankinnassa

Kestävän kehityksen ajattelun mukaan ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa tavoitellaan hyvinvoinnin edellytysten siirtymistä sukupolvilta toisille. Kansalaisten perushyvinvointi on tärkeä edellytys ekologisen kestävyuden edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle. Sosiaalisen kestävyuden haasteina ovat köyhyys, yhä jatkuva väestönkasvu, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen epätasa-arvo sekä koulutuksen järjestäminen. Näillä on vaikutuksia myös ekologiseen ja taloudelliseen kestävyyteen. (Ympäristöministeriö, 2024,)

Kestilä ja Karvonen (2023) kirjoittavat sosiaalisen kestävyuden tarkoittavan ihmisten tasavertaisten mahdollisuuksien, hyvinvoinnin, perusoikeuksien ja osallistumisen turvaamista sekä nykyisille että tuleville sukupolville. Sosiaalinen kestävyys on osa yhteiskunnan monimuotoisuutta ja tasa-arvoa sekä köyhyyden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentämistä. Demokraattinen päätöksenteko edustaa sosiaalista kestävyttä ja olennaista on tiedon ja päätösten avoimuus. Nämä edistävä yhteisön yhteistyökykyä ja osallisuuden kokemusta. (Jauhiainen & Mikkola, 2023.)

Opinnäytetyöhöni liittyvä prosessi oli läpinäkyvä ja avoin. Kyselyihin ja palautteisiin vastattiin nimettömästi ja niissä korostettiin anonyymiutta. Jokainen sai läpi koko prosessin tuoda esiin näkemyksiään ja tunteuksiaan. Näillä tavoiteltiin omistajuutta ja osallisuutta projektiin sekä juurrutettiin itse asiaa: luonnontuhon-talakitietoisuutta.

Kulttuurinen kestävyys tarkoittaa kulttuuriin liittyvien asioiden (mm. kielten, perinteiden ja tapojen) säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto ovat kulttuurisen kestävyuden tavoitteita. Rauhalla tarkoitetaan sodan vastakohtaisuuden lisäksi myös globaaleja teemoja ja tärkeitä arvoja, kuten demokratiaa,

aktiivista kansalaisuutta, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, antirasismia, ihmisoi-
keuksia ja väkivallattomuutta. Myös yhteistyö ja kumppanuus ovat kulttuurisen
kestävyyden tavoitteita. Tavoitteena on edistää hallitusten, yksityisen sektorin ja
kansalaisyhteiskunnan yhteistyötä. (Ympäristöministeriö, 2024.).

Kuten opinnäytetyössäni jo aiemmin olen tuonut esille, Taideyliopiston Sibelius-
Akatemian Global Music -aineryhmän arvoihin kuuluu monikulttuurinen ja kult-
tuureja yhdistävä ajattelu. Ydintyöryhmän aloitettua työnsä tammikuussa 2022
kävimme usein keskusteluja kulttuurin appropriatian teemoista ja pohdimme,
voisiko alkuperäiskansojen äänet saada kuuluviin kulttuurisesti hyväksyttävällä
tavalla. Kuorolaisten kanssa keskustelu keskittyi enemmän lähipiiriin ja kierrät-
tämiseen. Kuoron ikärakenne huomioiden jopa vähän paheksuttiin, että konser-
tissa viitataan kulutushysteriaan: ”kyllä minä osaan villasukkani parsia” ja ”kyllä
minä ostan kirpputorilta vaatteita”. Keskusteluun nousi paljon myös tapoja ja pe-
rinteitä, joita kuorolaiset ovat oppineet vanhemmiltaan ja joita edelleen ovat
opettaneet lapsilleen.

Myös itse konsertissa 15.4.2023 kerättiin yleisöltä ajatuksia konsertin aikana
Mentimeter-sovelluksen kautta. Kirjallista palautetta kerättiin Harjun Laululta
konsertin jälkeen harjoituksissa. Olin itse etäyhteydellä harjoituksissa mukana
20-4-2023 ja fasilitoin palautteenannon koordinoitusti läsnäolijoille. Fasilitoides-
sani tilannetta korostin laulajan henkilökohtaista kokemusta ja avointa pa-
lautetta kysymyksen ja aihepiirin mielekkyydestä riippumatta. Palaute kerättiin
yksilöllisesti ja kirjallisesti nimettömänä.

Saadakseni empiiristä tutkimusaineistoa tutkimukseni pohjaksi käytin tutkimus-
kysymyksissäni eri menetelmiä kattavimman materiaalin saavuttamiseksi. Osin
käytin samaa menetelmää useampaan tutkimuskysymykseen. Purin aineistoa
kysymyslähtöisesti.

5.5 Aineistokokonaisuus ja analyysin lähtökohdat

Taulukko 1 Aineistomatriisi

"Teoria"	Aineisto	Kysymys
juurruttaminen	Laulajien loppupalaute (voi vaikuttaa!)	2, 3
Muutosjohtaminen	Päiväkirjat (tapaamisia)	1, 3
juurruttaminen	Kuoron workshop	1, 2, 3
juurruttaminen	2 vierailua kuoro-treeneissä	1, 2
kaikki	Konserttitiimin muistiot	1, 3
toteutus	Konserttitalenne	2, 3
toteutus	Trailerit *2	2, 3
juurruttaminen	Paneelikeskustelu	1, 2
juurruttaminen	Taidehuutokauppa	2
kaikkia	Työpäiväkirja	1
kaikkia	Istanbulin presentaatio	1
juurruttaminen, toteutus	Ydintrion tapaamisten myötä rakentuva draaman kaari, prosessikuvaus (millaisia biisejä, säveletäjät, visualisointi, laulujen sanoma..)	1
muutosjohtaminen	Nettisivut	1
juurruttaminen	ChoirMate app	1

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni *Miten tilapäisyhteisössä rakennetaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävä prosessi?* käytin useaa eri menetelmää. Fasilitoimalla kuoroharjoituksia pystyin havainnoimaan ja kirjaamaan

työpäiväkirjaa. Fasilitoin myös suunnittelukokouksia ja kaksi asiantuntijavierailua kuorotapaamiseen sekä Jyväskylän kuoroprojektin aloitukseen ryhmähaastattelun. Ryhmiä oli viisi. Etukäteen ohjeistetut haastattelijat suorittivat ryhmähaastattelun annetun rungon pohjalta. Haastattelut äänitettiin projektin ensimmäisissä kuoroharjoituksissa 12.1.2023 ja kesäkuussa 2023 litteroin haastattelut. Kevään 2023 ajan tein Jyväskylän konsertin suunnittelukokouksista muistiot.

Kansainvälisen ydintyöryhmän tapaamisista pidin työpäiväkirjaa tammikuusta 2022 toukokuuhun 2023 saakka. Työpäiväkirjoissa kuvataan hyvin konsertin draaman kaaren kehitystä ja tekijöiden aiheen ymmärryksen syvenemistä lähes puolentoista vuoden ajan. Käytimme paljon aikaa koskettavan tarinan kehittämiseen, keinoihin koskettaa laulajien tunteita ja sitä kautta aikaansaada muutosta ajattelussa – ja mahdollisesti toiminnassakin.

Projekti julkaistiin Istanbulissa World on Choral Music Symposiumissa 27.4.2023. Kevään 2023 työstimme Choirs for Ecocide Law -nettisivut, jotka edelleen kehittyvät projektin levittäytyessä globaalisti. Saimme ennen Istanbulin matkaa yhteistyökumppaniksemme ChoirMate-sovelluksen, jonka projektiin osallistuvat saavat ilmaiseksi käyttöönsä harjoittelutarkoitukseensa. Sovelluksessa on tulostettavat nuotit, stemmaaäänitteet ja koko kuoron äänitteet mp3-muodossa yksinäisesti, diskantti- ja sekakuoroille.

Toiseen tutkimuskysymykseeni *Miten huomioida ja johtaa tunteita ja tunnelmia pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?* käytin kuutta eri menetelmää. Harjoituskauden aloittanut ryhmähaastattelu-workshop oli jatkotyöskentelyn kannalta erittäin oleellinen. Oli tärkeää selvittää teoreettisen tiedon lähtötilanne, mutta ennen kaikkea saada selville laulajien tuntemuksia ja tunnelmia alkavan projektin suhteen. Minä en osallistunut keskusteluihin, koska koin tärkeäksi laulajien autenttisten mielipiteiden ja tuntemusten kartoittaminen. Osallistumiseni keskusteluun olisi saattanut rajoittaa joidenkin laulajien omaa ilmaisua. Tämä workshop antoi raamit työskentelyn aloittamiseen. Keskustelut äänitettiin ja kuuntelin äänitteet ennen seuraavia harjoituksia. Litteroin ne kesällä 2023.

Asiantuntijavieraana etäyhteyden kautta oli Peder Karlsson (Ruotsi), yksi ydintyöryhmän jäsenistä. Peder herätti laulajassa jo taustallaan laulajissa kunnioitusta: Peder on ruotsalaisen Real Group -lauluyhtyeen perustajajäsen. Peder on ollut vuosia End Ecocide Sweden -järjestössä mukana ja omaa valtavasti teoreettista tietoa luonnontuhontalakioloitteesta. Pederin valloittava tapa esiintyä alkoi sulatella huurteisimpiakin sydämiä. Toinen asiantuntijavieras oli Jyväskylän yliopiston luonnonsuojelubiologian lehtori, ”maapallon lääkäri” Panu Halme. Panun tietämys ja autenttinen läsnäolo, tunteisiin alleviivaamatta ve-toava miniluento ja hetkeen sopiva huumori vakuutti laulajat uskomaan asian puolesta.

Nämä kaksi vierailua olivat käännteentekeviä monen kuorolaisen tuntemuksissa. Asiantuntijavierailut loivat uskottavuutta laulajiin – vahvisti uskoa siihen, ettei tämä ole vain kuoronjohtajan hörhöilyä.

Koska laulujen englanninkielisyys aiheutti laulajissa paljon puhetta siitä, me-neekö konsertin sanoma perille, päätin järjestää konsertin jälkeen paneelikeskustelun. Paneelikeskustelulla oli erittäin otollinen hetki heti tunteisiin vedonneen musiikin jälkeen. Keskustelua moderoi Panu Halme. Vieraina olivat ministerit Krista Mikkonen ja Mauri Pekkarinen, nuorten allianssin luontodelegaatti Alli Pylkkö, suurlähettiläs emeritus Mikko Pyhälä ja Taideyliopiston Global Musicin lehtori, projektin kansainvälisen ydintyöryhmän jäsen Merzi Rajala.

Kuva 7. Henkilöt vasemmalta Panu Halme, Mikko Pyhälä, Krista Mikkonen, Mauri Pekkarinen, Maija Kuivalainen, Matleen Käppi, Kirsi Kaunismäki-Suhonen, Alli Pylkkö ja Merzi Rajala. Kuva: Harjun Laulun arkisto.

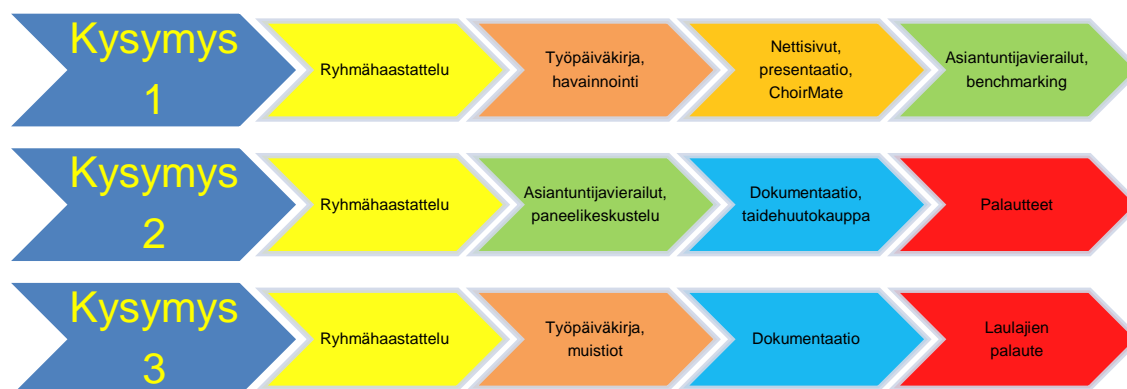
Koska Choirs for Ecocide Law -projektin tavoitteena on levittää luonnontuhontalakitietoisuutta taide välineenä, halusin laajentaa taidevaikutusta musiikin ja visuaalisuuden lisäksi kuvataiteeseen. Konsertin ajan kuvataiteilijat Asta Huutonen, Samuel Käyhkö ja Mika Pekkanen olivat live-maalaamassa kuulemaansa musiikkia. Paneelikeskustelun jälkeen kuvataiteilijat kertoivat töistään ja tunteuksistaan vahvistaen tunteuksia ja tunnelmaa. Työt huutokaupattiin lopuksi. Jo konserttiin saavuttaessa yleisöä viriteltiin asiaan taiteen keinoin. Aulassa oli näytillä kuvataiteilija Merja Nykäsen taidetta.

Konsertti dokumentointiin valokuvin, videoin ja siitä tehtiin traileri. Kevään 2023 aikana tehtiin toinen traileri myös kansainvälisen projektin käyttöön. Konsertin jälkeen ensimmäiset harjoitukset olivat tunteita tulvillaan: laulajat olivat nähneet konserttivideon, sen välittämän yhteisöllisyyden, sekä laulajien että yleisön intensiiviset tunteukset. Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -

on ainutlaatuinen tarinallisen viestinnän ja tunteiden yhteensaattamisessa. Onnistuneen kokemuksen jälkeen kuvia katsellessaan laulaja palaa oitis siihen tunteeseen, mikä hänellä oli konsertissa laulaessaan. Laulajien loppupalaute kertoo tarinallisen viestinnän ja tunteiden onnistuneesta kohtaamisesta tässä projektissa.

Kaavio 3. Aineistonkäsittely tutkimuskysymyskohtaisesti.

Kaikki aineisto käsiteltiin tutkimuskysymyskohtaisesti aineistomatriisia noudattaen. Luokittelin materiaalin suoraan kysymyksittäin ja etsin sen jälkeen kysymyksiin alakategorioita. Monipuolisen ja -äänisen aineiston analysoinnissa pidin useamman kuukauden kestäneen tauon, mikä auttoi jäsentämään aineistoa, ja minkä jälkeen aineiston analysoiminen tuntui johdonmukaiselta. Eri aineistojen näkökulmat tutkimuskysymyksiini nousivat selkeämmäksi perusteluineen ja konteksteineen. Keräämäni laaja tietopohja tiivistyi ja osasin tehdä siihen perustuvia ytimekkäitä koosteita. Tauko mahdollisti tietopohjan syvällisen ymmärtämisen ja sitä kautta opinnäytetyöhöni keräämieni aineistojen analysoimisen merkityksellisiksi tuloksiksi.

6 Tulokset

Ulkoparlamentaarisessa vaikuttamisessa olennaista on yhteinen tavoite. Siksi opinnäytetyöni keskeinen lähtökohta on yhteisen tavoitteen sanoittaminen ja

näkyväksi tekeminen ja osallisten tunteiden merkityksen huomioiminen prosessissa.

6.1 Miten tilapäisyhteisössä rakennetaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävä prosessi?

Kun tilapäisyhteisössä aletaan rakentaa yhteisölliseen vaikuttamiseen tähtäävää prosessia, on erittäin tärkeä kartoittaa yhteisön ymmärryksen ja tiedon lähtötilanne prosessin sisällön suhteen. Meidän Let's Change the Rules – Choirs for Ecocide Law -projektimme alkoi ryhmähaastattelu-workshopilla. Loin haastattelurungon ja haastattelijoina toimi kuoron hallituksen jäsenet ja stemmavaastavat. Haastattelijan tehtävänä oli kysyä kysymykset ja antaa haastateltaville tilaa keskustella. Haastattelijat itse eivät kommentoineet kysymyksiä, koska heidän kanssaan oli aiemmin syksyllä käyty syvällisesti keskustelua teemasta ja heidän tietämyksensä olisi saattanut vaientaa keskustelua ryhmässä. Haastattelut äänitettiin puhelimella.

Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävässä prosessissa on ensisijaisen tärkeää kartoittaa yhteisön lähtötilanne sekä teoreettisella että tunnetasolla. Olimme jo syksyllä 2022 hieman pohjustaneet luonnontuhonta-tietoutta Harjun Laulun syyskokouksen yhteydessä, jolloin kuorolaiset päättivät lähteä pilotoimaan konserttihanketta. Keskustelua jatkettiin harjoituksissa ja esille nousseiden asioiden pohjalta minulle vahvistui ajatus siitä, että teen projektista opinäytetyöni kohdattuani monia esille nousseita haasteita laulajien ajatuksissa ja puheissa. Ennen ensimmäistä tammikuun lauluharjoitusta 12.1.2023 lähetin laulajille sähköpostilla luonnontuhonnasta ja luonnontuhontalakialoitteesta tietoa sähköpostitse tutustuttavaksi ja opiskeltavaksi.

Luonnontuhonta – Ecocide – oli terminä monille laulajille hyvinkin tuttu. He kertoivat, että luonnontuhontalakiaie tarkoittaa ”hanketta, jolla yritetään saada Haagin tuomiovallan piiriin ecocide, Rooman yleissopimuksen mukaisesti linjattu, laittomia ja tahallaan tehdyistä, pitkäkestoista, laajakestoista vaikutuksista”. He esittivät huolensa siitä, miten kansainväliset yhtiöt voivat ottaa rikkaudet ja jättää kansan huonon tilaan ja korostivat globaalia vastuuta ja planetaarista

hyvinvointia. Yksi laulaja puhui sosiaalisesta tuhosta luonnontuhonnan seurauksena. Tällä hän tarkoitti, että luonnonvaroja käytetään voittojen saavuttamiseksi ja luonto koetaan ihmisestä erillisenä, jota voi hyväksikäyttää ja hyödyntää, jolla ei ole itseisarvoja – samalla ”ihmisetkin tekee itsemurhaa”.

Kuorolaiset tiesivät luonnontuhonnalla tarkoitettavan, että joku tahallaan tekee jotain sellaista että luonto tuhoutuu, ja käyttivät esimerkkinä sademetsän polttamista. Jonkun laulajan näkemyksen mukaan luontotuho on ”aktivistitoimintaa, jolla pyritään saamaan rahallisia voittoja seurauksena ympäristön kurjistuminen”. Puhuttiin kognitiivisesta dissonanssista, psykologisesta ilmiöstä, jossa ihminen tietoisesti välttää tiedonhankintaa jonkin asian suhteen tai unohtaa oppimansa ja luo itselleen psykologista turvallisuutta todellisuutta välttelemällä. Laulajat ymmärsivät oman toimintansa ja vastuullisuutensa merkityksen.

Osalla oli luonnontuhontalaista epäileviä ajatuksia ja konsertin teema tuntui epäselvältä, pelottavaltakin. He perustelivat epäilyksiään Tongan saaren tulivuorenpurkauksella ja sen aiheuttamasta pelosta Perussa: ”miksi firma joutuisi luonnontapahtumista vastaamaan” tai että ”vakuutuslaitokset ovat tulossa”. Heidän mielestään ihmiset saattavat innostua asioista ja mennä niissä liian pitkälle käyttäen esimerkkinä Päivi Räsäsen syyttämistä Raamatun jakeen lukemisesta eduskunnassa. Heille heräsi myös pelkoa, joutuvatko itse vastuuseen. Tämä esille tuotu ajatus kertoo siitä, etteivät kaikki laulajat vielä olleet sisäistäneet luonnontuhontalain todellista merkitystä ja sisältöä.

Projektissa on hyvä juurruttaa osallisia ja kietoa siihen sen mahdollisia historiaan liittyviä yhteneväisyyksiä. Olof Palme on puheessaan YK:n konferenssissa puhunut luonnontuhonnasta jo vuonna 1972. Pohtiessaan, miksi toimeen aletaan ryhtyä vasta nyt, nousi laulajien vastauksissa vahvasti esille kaksi tuntemusta: ekosysteemin huonovointisuus on tullut konkreettiseksi ja sen vaikuttaminen itseän ja omaan elinpiiriin. Perusteluina he käyttivät seuraavia asioita: vanhojen sopimusten tavoitteisiin ei päästä eikä kukaan halua luopua saavutetuista eduista, elintason nousu ja talouskasvu ovat olleet trendejä, bisnes on aina tärkeämpää - mutta nyt ilmasto-ongelmat herättelevät eivätkä ihmiset ole

aiemmin olleet näin pinteessä luontosuhteessaan. Osa laulajista korosti olevansa sitä ikäpolvea, joka kyllä osaa säästää ja kierrättää.

Osa vastaajista arveli luonnontuhontalain nousseen ajankohtaiseksi siksi, että tiedottaminen on tänä päivänä erilaista kuin Palmen aikaan. Heidän näkemyksensä mukaan tieto ei levinnyt samalla tavalla kuin nykyään: some nostaa asioita esille ja verkostoituminen on helpompaa.

Harjoitusprosessin alkaessa Harjun Laulun laulajien keskusteluihin nousi usein puhe projektin poliittisuudesta ja pelko poliittisesta leimautumisesta. Kolme laulajaa ei osallistunut kevätkaudella kuoroharjoituksiin ollenkaan, koska ei halunnut olla projektissa mukana juuri poliittisiin syihin perustaen. Suurin osa laulajista oli sitä mieltä, että konsertti ei ole puoluepoliittinen teko, vaan projektissa pyritään vaikuttamaan yli puoluerajojen taiteen keinoin. Luonnonsuojelu on yhteinen asia. Se on vaikuttamista ympäristöpolitiikkaan, eikä siis ole puoluepolitiikkaa. Laulajien mielestä luonnontuhontalakiasia ei voi olla yhden vaan kaikkien puolueiden asia. Vastauksissa nousi esille myös laulujen sisältöjen ja kuoron esiintymisen olevan merkittävässä asemassa suhteessa siihen, koetaanko konserttikokonaisuus poliittisena.

Koettiin, että luonnontuhontalakikonsertti on kansalaisaktivismia, yhteiskunnallista toimintaa, jota voi verrata rauhan puolustamiseen 1970-luvulla. Jonkun mielestä olisi mukavampi laulaa vain kauniita lauluja luonnosta ja näin herättää kuulijoissa luontopositiivisia ajatuksia. Laulaja kertoi saavansa angstin, kun lauletaan luonnontuhontalaista. Muutama laulaja kirjoitti loppupalautteeseensa, ettei mikään muuttunut heidän teoissaan tai toimintamalleissaan prosessin aikana. Kaksi heistä perusteli, että luontoon ja kuluttamiseen liittyvät asiat ovat olleet lähellä heidän sydäntään aina. Yksi laulaja ilmaisi tehneensä voitavansa jo aiemmin.

6.2 Benchmarking Elokapina

Vuonna 2018 ilmastoaktivismi nousi puheenaiheeksi kautta maailman, kun ilmastomielenosoitukset yleistyivät. Varsinainen protestiaalto alkoi loppukesästä 2018 Greta Thunbergin aloitettua koululakkonsa ilmaston puolesta. Saman vuoden syksyllä IPCC:n (Intergovernmental Panel on Climate Change) raportissa tuotiin julki ilmastonmuutoksen pahenevista vaikutuksista ja ilmaston 1,5 asteen lämpenemisestä. Näihin aikoihin Iso-Britanniassa toimintaansa valmisteli Extinction Rebellion -liike, mikä Suomessa tunnetaan nimellä Elokapina. Ikävalko

Mikä on Elokapina-liike, ääri vihreä Extinction Rebellion -ilmastoliike? Tom Wilsonin ja Richard Waltonin Policy Exchange -tutkimusanalyysin mukaan Elokapina hylkää sekä edutuksellisen demokratian että vapaan markkinatalouden. Ohjelmallisesti Elokapina haluaa kumota molemmat eikä näitä tavoitteita voi erottaa liikkeen ilmastotavoitteista. (Ahvio, 2020, s. 117.)

Vuoden 2018 loppupuolelta alkaen Elokapina on järjestänyt kapinaviikkoja ja paikallisia saktioita, joissa ”kapinalliset ovat hyödyntäneen kansalaistottelemattomuutta, taidetta ja yhteisöllisyyttä asettuessaan nykyistä, itselleen haitallista järjestelmää vastaan”. Elokapina koostui syntyvaiheessaan muutamasta kymmenestä kapinoitsijasta, ja jossa tänä päivänä toimii tuhansia kapinallisia kymmenessä eri kaupungissa. (Ikävalko, 2023, s. 8.)

Extinction Rebellion- ja Elokapina -liikkeen keskeinen toiminta-alue liittyy ilmasto- ja ympäristökysymyksiin, vaikkakin liike ottaa kantaa myös useisiin muihin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksiin. Suomen Elokapinan neljä päävaatimusta ovat

- Kerro totuus.
- Toimi nyt.
- Vahvistetaan demokratiaa.
- Oikeudenmukainen muutos.

Suomessa Elokapinan taustayhdistyksenä toimii Elonvaalijat ry. Sen sääntöjen mukaan yhdistyksen on tarkoituksena edistää ympäristötietoisuuden ja ymmärryksen leviämistä (Suomen uutiset, 2023).

Transformatiiviset kansalaisoikeusliikkeet, eli liikkeet, joiden ajatussuuntauksia yhdistää kulttuurisen muutoksen tai jopa muodonmuutoksen painotus, ovat vaikuttaneet sekä XR- että Elokapina-liikkeisiin. XR:n tavoitteena on mobilisoida 3,5% väestöstä, minkä he pohjaavat Chenowethin ja Stephanin (2011) väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden tutkimukseen ja teoriaan. Väkivallattomien kampanjoiden kautta saavutetaan tavoite kaksi kertaa todennäköisemmin suhteessa väkivaltaisiin kampanjoihin. Heidän tutkimuksensa mukaan tarvitaan 3,5 prosenttia väestöstä, jotka osallistuvat protesteihin aktiivisesti. Vaikka 3,5 prosenttia on selkeästi vähemmistö, tarkoittaa se todennäköisesti kuitenkin sitä, että tällainen aktiivisten osallistujien joukko on osoitus todellisuudessa paljon isommasta hankkeen toimintaa ja tavoitteita kannattavista ihmisistä. (Ikävalko, 2023, s. 10.)

Kuva 9. Poliisi sumuttaa Elokapinoitsijoita kaasusumutteella lokakuussa 2020. Kuva: Elokapinan kuvapankki.

Elokapinan, yleisön ja virkavallan yhteistoiminta ei kuitenkaan aina suju väkivallattomuusperiaatteita noudattaen. Lokakuun alussa 2020 Elokapina järjesti näyttävän ilmastonmuutosmielenosoituksen Helsingin keskustassa rakentamalla Mannerheimintielle liikenteen monen tunnin ajaksi pysäyttäneen ihmisistä muodostetun laittoman tiesulun. Poliisi turvautui kaasusumutteisiin, koska keskustelun kautta laittomuutta ei saatu lopetettua ja liikenneväylää avattua.

6.3 Miten huomioida ja johtaa tunteita ja tunnelmia pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?

Tiedottamisen tarpeellisuutta, muutosviestintää, muutoksen toteuttamisessa ei pidä väheksyä. Muutosprosessin tueksi on hyvä laatia strategia mahdollisen muutosvastarinnan käsittelyyn (Ponteva, 2012, s. 22). Muutosjohtamisen näkökulmasta johtamisen pitää olla yksimielistä, läpinäkyvää ja esimerkillistä. Muutosprosessi tulee avata, kuvata ja seurata ajantasaisesti.

Korostan muutosprosessin johtajan taitoa olla läsnä ja kuunnella yhteisöään herkällä korvalla. Muutosprosessin aikana on tärkeä antaa aikaa osallistujien omille huomioille ja toiminnalle. Epävarmuuden, kyseenalaistamisen ja epäilyn noustessa pintaan näihin asioihin pitää pysähtyä. Johtajan ammattitaitoa on miettiä, johtuuko yhteisön vastahankainen reagointi puutteellisesta tiedonsaannista, muutosprosessin aiheuttamista tuntemuksista, jonkun yhteisön jäsenen yhteishengen sabotointihalusta tai halusta keikuttaa johtajan asemaa yhteisössä. Myönteisten asioiden pulpahtaessa pintaan on niihin hyvä kiinnittää laajasti huomiota ja koko yhteisön kuullen nostaa niitä esille. Hyvä kasvaa hyvää, ja mihin keskittyy, se kasvaa. Ammattitaitoinen muutosjohtaja osaa reagoida oikealla tavalla yhteisönsä palautteeseen ja näin vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta muutosprosessiin.

Projektiin valmistautumisen kannalta ja koko prosessin aikana on äärimmäisen tärkeää, että laulajat saavat sanoa tuntemuksensa ja tunteensa ääneen. Havainnoin kuoron tunnelmia jo syksyllä 2022, kun kuorolaisille esiteltiin mahdollisuutta osallistua luonnontuhontalakikonsertin premiääriin. Osin näihin havaintoihin tukeutuen loin ryhmähaastattelun kysymysrunгон.

Laulajat selkeästi jakautuivat kahteen leiriin: osa oli innokkaita, osaa pelotti (esim. Elokapinaan) leimautumisen pelko. Laulajista useimmat olivat iloissaan siitä, että pääsevät ensimmäisinä kokeilemaan luonnontuhontalakivaikuttamisen mahdollisuuksia kuorolaulun keinoin. Asian puolesta liputtavat laulajat iloitsivat, että pääsevät itse vaikuttamaan ja voivat musiikin kautta ”räjähdysten lailla viedä sanomaa eteenpäin”. Pienenä huolena nousi ajatus mahdollisesta

ilmastoahdistuksesta, koska ”tieto lisää tuskaa”. Tunnetasollaan myönteisesti suhtautuneet arvelivat joidenkin laulajien projektiin osallistumisen kyseenalaistamisen poliittisen leimautumisen pelossa osoittavan, että heidän on vaikea ymmärtää, että politiikka tarkoittaa yhteisten asioiden hoitamista.

Arjessa, ja etenkin tilapäisyhteisön prosessissa, on tärkeää pitää pinnalla myönteistä puhetta. Laulajat nostivat mahdollisina positiivisina vaikutuksina projektin alkaessa uudet laulut, mitkä parhaassa tapauksessa lisäävät kuoron yhteishenkeä. Laulajat kokivat, että Harjun Laulu tulee tutuksi uudessa yhteydessä, mitä kautta voi löytyä uusia yhteistyökumppaneita. Huomattiin, että kuoro tulee esille hyvässä kontekstissa ja saa mediahuomiota. Myös tulevaisuus alkoi jo puhuttaa: tuleeko projektista jatkoa, mennäänkö maailmalle ja festivaaleille muiden kanssa laulamaan. Laulajat iloitsivat siitä, että kuoro on mukana maailman ensi-illassa – ”olemme pieniä satelliitteja tietoisuuden levittämiseen”.

Yksilötasolla nostettiin myös esiin positiivisuusnäkökulmaa. Puhuttiin prosessien itsekaiuttelusta – miltä laulajasta tuntuu, mitä hän ajattelee, miten hän yksilönä luonnontuhontalaciasiaa tutkii. Laulajat kertoivat olevansa ylpeinä mukana ja aikovansa levittää sanaa luonnontuhontalakitietoisuudesta ympäristöönsä. He kokivat tiedottamistyönsä ja osallisuutensa arvokkaana. Myös projektin kansainvälisyys ja luonteenomaisuus herättivät myönteisiä nostoja laulajien keskuudessa.

Kun aletaan johtaa muutosprosessia, jossa tunteet ovat vahvasti mukana, on erittäin tärkeää antaa tilaa myös kielteisiä tunteita kuvaaville äänille tai kielteiselle suhtautumiselle prosessia kohtaan. Asioiden tai tunteiden peittely ei kannata eteenpäin - avoimuus on tunteisiin vaikuttamisen projektin ehdoton vaatimus.

Joka lähtötilannetta kartoittavassa haastatteluryhmässä (5) oli laulajia, jotka kritisoivat konserttiin osallistumista vahvasti. Jo sana luonnontuhonta koettiin vaikeana ja sen aiheuttavan ristiriitaisia tuntemuksia. Huolena oli, onko kuoron toiminta Elokapinaan verrattavaa, liian radiaalia tai liian vihreää. Useammalla oli pelko ääripoliittisesta toiminnasta: ”Mikä järki tässä on kuorotoimintana

vaikuttaa asiaan?” Laulajat olivat huolissaan ohjelmistosta, koska eivät saaneet päättää sitä itse. ”Jääkö ohjelmisto kuorolle käyttöön, pitääkö opetella sanat ulkoa?”

Osa vastaajista nosti esille myös laulajien iän tuomat haasteet asian ympärillä. Heidän näkemystensä mukaan ikä saattaa vaikuttaa tämän projektin yhteisöllisyyteen eivätkä ihmiset ole valmiita ”rajuihin juttuihin”. Kokonaisuutena lähtökohtaisesti kielteisen tunteen omaavien laulajien keskuudessa oltiin huolissaan siitä, miten projekti palvelee kuoron koheesiota vai repiikö kuoron yhteisöllisyyttä enemmän rikki. Nousi myös huoli, että miten kuoron käy, jos projekti menee pieleen tai laulut eivät miellytä. Myös ajan riittävyttä harjoitteluun pohdittiin. Yksilötasolla oltiin epävarmoja sitoutumisesta projektin sisältöihin ja omasta kyvystä ottaa yhteiskunnallisesti kantaa luonnontuhontalაკiasiaan.

Harjun Laulusta kaksi laulaja jäi pois, koska he kokivat projektin puoluepoliittiseksi tai projektin arvomaailman itselleen arveluttavaksi. Kolmas laulaja koki sisällön ristiriitaiseksi oman työnsä kanssa. Tällaisessa tilanteessa on tärkeä projektin vetäjän (kuoronjohtajan) osalta julkisesti osoittaa hyväksyntänsä laulajien edellä mainittujen kaltaisille linjanvedoille vakuuttaakseen yhteisön luottamuksen avoimeen ilmapiiriin – ennen kaikkea myös sallivaan kritiikkiin ja kyseenalaistaviin nostoihin.

Koko prosessin ajan toin esille, että laulajien on hyvä tuoda esille ajatuksiaan ja tuntemuksiaan. Pidin tärkeänä, että myös kriittisesti projektiin suhtautuvat laulajat antavat äänensä ja saavat puheenvuoron, sillä keskustelu avaa näkökulmia. On tärkeä ymmärtää, miksi joku suhtautuu asiaan kriittisesti, mitä on sen ajatuksen taustalla. Kuitenkin laulajat kokivat tietoisuuden leviäminen hienona asiana ja toivoivat lain voimaantumista ja sitä, että kuorot ympäri maailman innostuisivat näistä lauluista ja järjestäisivät konsertteja.

Parhaani tein laulaessani. Usealle tutulleni soitin etukäteen melko pitkät puhelut (ensin sähköposti niille, joilla s-posti on) ja konsertissa nämä ainakin ymmärsivät, mistä on kysymys. Itkun kanssa kiittelivät kutsustani. Sanoja eivät sanoneet ymmärtäneensä lauluista, vain tunnelman.

Verrokkina mainittakoon, ettei kukaan muista Jyväskylän konsertin esiintyjäryhmistä jäänyt pois em. perustein (eikä muutenkaan.) Koen, että kuoronjohtajan on todella aidosti ja läsnä olevasti kohdattava projektissa mukana olevat ryhmänsä. On huomioitava sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys ja laulajaominaisuudet, jotta tunteiden johtamisen ja kansalaisvaikuttamisen prosessissa päästään aidosti, koskettavasti ja vaikuttavasti eteenpäin. On myös siedettävä, että joku osallinen on eri mieltä tai kokee prosessin eettisesti haastavaksi. Näin luodaan parhaat pohjat tunteiden johtamiseen muutoksessa ja kansalaisvaikuttamiseen.

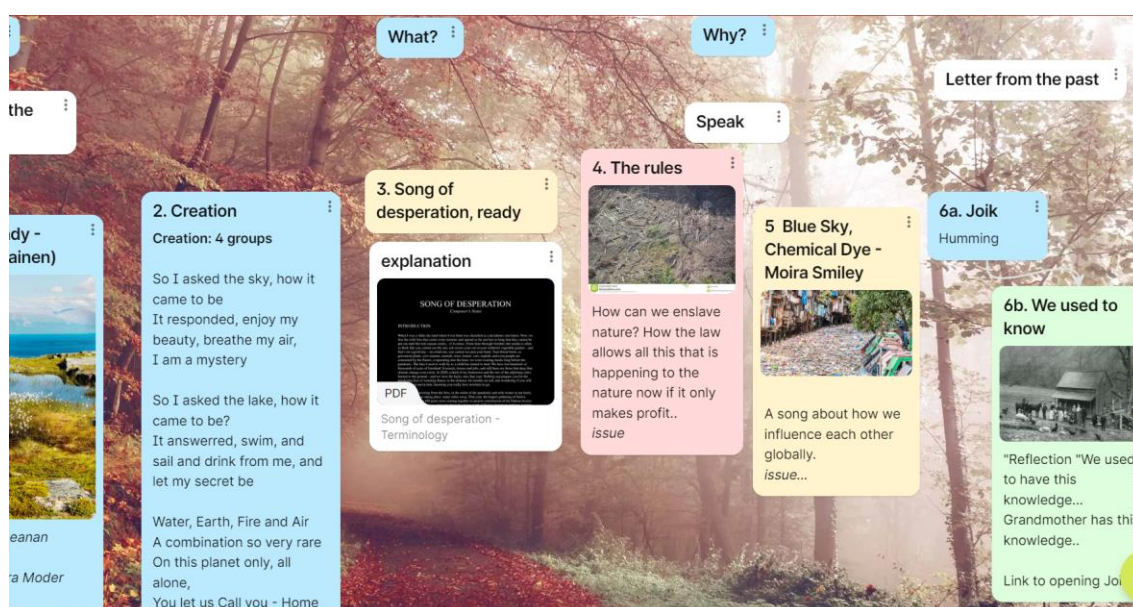
Vaikuttaminen on tietoista ja päämääräkeskeistä toimintaa, jonka tavoitteena on muuttaa käsityksiä asiasta sellaisessa ilmapiirissä, jossa valinnanvapaus on sallittua (Kellokumpu, 2023, s. 48). Useamman laulajan vastauksissa tuli ilmi ”herääminen” omaan toimintaan tai luontokysymyksiin, haasteet aiheen ympärillä – ja toisaalta yhteistyön merkitys. ”Luonnonsuojelu on enemmän kaikkien asia, eikä vain harvojen.” Joku oli aktivoitunut allekirjoittamaan metsätuhoja vastustavia adresseja ja joku taas poti syyllisyyttä pilkkoessaan saunapuita. Jollain laulajalla osallistuminen tähän projektiin madalsi kynnystä osallistua samantyyppiseen projektiin uudestaan. ”Olen kovasti paasannut lähiympäristölle ja työkaavereille näistä asioista.” Useampi myös ilmaisi suhtautumisensa uutisointiin muuttuneen kriittisemmäksi ja tiedostavammaksi luontonäkökulmasta. Laulajien vastauksissa nousi esiin, että osalle luonnonsuojeluun liittyvät toimintamallit, esim. kierrättäminen ja vaatteiden korjaaminen, ovat entuudestaan tuttuja. Muutosta tapahtui eniten ajatus- ja tunnetasolla, mutta osalla myös toiminnan tasolla. Kaiken kaikkiaan 91,3% vastaajista kertoi kokeneensa muutoksen ajatus- tai tunnemaailmassaan projektin aikana. Melkoinen muutosprosentti – tunteiden muutosjohtamisella kuorolaulu välineenä voidaan todellakin vaikuttaa!

6.4 Miten tarinallista viestintää voi hyödyntää muutosjohtamisessa huomioiden erityisesti tunteet?

Tarina on kaikkea sitä, mikä jonkin asian yhteydessä tuntuu merkitykselliseltä ja eteenpäin kertomisen arvoiselta. Tarina on merkitystä, ja tarina on tunnetta (Juhani Torkki, 2014).

Wallo & Häyrynen (2022, s. 104) avaavat tarinallistamisen merkitystä kirjassaan Tapahtuma on tilaisuus. Heidän mukaansa tarinallistaminen tarkoittaa

- tapahtuman strategista muotoilua tarinaksi
- tunnetta ja vaikuttavuutta
- teeman kokonaisvaltaistamista tarinaan ja juonellisuutta
- havainnollistamista
- moniaistisuutta, jossa huomioidaan kerronnan keinot monipuolisesti
- fiktiivistä tarinankerrontaa ja dramaturgin hyödyntämistä
- juonta sekä syy-seuraussuhteita.

Kuva 10. Projektin draaman kaari Padlet-työkalulla. Kuva: Astrid Vang Pedersen.

Choirs for Ecocide Law -projektissa tarina on keskiössä. Työryhmälle oli sydämen asia rakentaa konserttiin draamallinen kaari, jotta pystytään vetoamaan kuulijoiden tunteisiin. Draaman kaari oli suunniteltava tarkasti, koska projektiin osallistuvat säveltäjät tulivat ympäri maailmaa. Oli tärkeää luoda 15 laulua sisältävä tarina, jonka jokaisen laulun kohta, merkitys ja sisältö oli mietittävä tarkkaan, jotta säveltäjät etätapaamisissa saivat selkeän kuvan työryhmän ajattelemasta kokonaisuudesta. Oli tärkeää myös sanoittaa laulujen keskinäiset syy- ja

seuraussuhteet draamakokonaisuudessa kontekstin ja tarinan eheyden tavoittamiseksi. Jo draaman visuaaliseen ja sisällölliseen kaareen oli sisällytettävä tunneajatuksia, jotta säveltäjiä saatiin innostumaan asiasta, jota ei oikeasti vielä ollut edes olemassa. Kappaleen tunnelman ja tunteen merkitys tuotiin esille tarinassa. Työryhmän piti saada säveltäjät ”kuulemaan” lopputulos tarinan keinoin.

Tämän kysymyksen tavoitteena oli herätellä kaikki laulajat ajattelemaan omaa toimintaansa ja asenteitaan. Erityisesti heidän, jotka pelkäsivät projektin olevan puoluepoliittista toimintaa. Halusin ohjata laulajat ajattelemaan, että jokainen pystyy tekemään oman non-parlamentaarisen vaikuttamis- ja ekotekonsa tässä konserttiprojektissa itselle rakkaan harrastuksen – kuorolaulun – keinoin.

Kuorolaiset liputtivat vahvasti sydämellä äänestämisen puolesta: ”Jos ei laulaessa ole sydän mukana, ei viestikään välity.” Yhteinen vaikuttaminen on enemmän kuin yksilön vaikuttaminen. Yhden ryhmän laulajan mielipide oli, että koska konserttiprojekti on yhteinen kuoroteko, jolloin sellaiset henkilöt voivat erota kuorosta, jotka eivät ole prosessissa sydämellään mukana. Ajattelu on ihmisen ensimmäinen väline ja sydän seuraa perässä.

Yhteisön kokemia muutosprosessin vaiheita kutsutaan muutostarinoiksi (Ponteva, 2012, s. 22). Näiden avulla yksilö peilaa tuntemuksiaan ja tuo omia kokemuksiaan esille muutoksesta ja sen eri vaiheista. Yhteisössä voidaan kokea samastumisen kokemuksia ja näin vahvistaa yhteisöllisyyttä. Muutostarinat auttavat myös johtajaa ymmärtämään paremmin omaa rooliaan muutosprosessissa.

Muutosajattelun ollessa tapahtumasuunnittelun ydinaluetta myös tapahtuman onnistumista mitataan muutoksen perusteella. Palautekysely muotoillaan näistä lähtökohdista käsin.

Lähes kaikki laulajat ilmaisivat huomionsa siitä, että heidän ymmärryksensä luonnontuhontalakia kohtaan kasvoi. Epäilyt katosivat ja ”epätietoisuus muuttui tiedoksi”. Joku laulaja kertoi kiinnostuksensa asiaa kohtaa kasvaneen samalla, kun oppi sisältöön kuuluneita uusia lauluja. Toinen kirjoitti, että ”aihe/asia

muuttui tärkeämmäksi ja alkoi projektin edetessä tajuta miten isosta ja tärkeästä asiasta on kyse”. Koska laulut olivat englanninkielisiä, käänsimme ne aina harjoituksissa ensin, jotta jokainen laulaja varmasti ymmärsi laulujen sisällön. Toisinaan sanoitukset jo itsessään virittivät yhteisössä keskustelua ja omistajuutta.

Laulajat arvostivat kansainvälisen Choirs for Ecocide Law -hankkeen ydintyöryhmän Peder Karlssonin webinaaria projektin alkumetreillä hanketietoisuuden ymmärtämisessä. Peder Karlsson on maailmankuulun Real Group -lauluyhtyeen perustajajäsen, mikä kuoroyhteisössä toi oman painoarvonsa ja merkityksen Pederin osallisuudesta projektissa. Laulajat korostivat myös paneelikeskustelun merkitystä konsertin jälkeen. Palautteen mukaan ”paneeli selvitti ecocide-lain merkitystä -etenkin ennaltaehkäisyn ajatus”. ”Lopullinen valaistuminen tapahtui konsertin aikana ja sitä seuranneessa paneelikeskustelussa. Kokonaisuus selvisi, tämä on ainoa tapa.”

Kuorolaiset ymmärsivät projektin ja vaikuttamisen globaalin laajuuden. Jonkun verran keskustelimme, mitä tarkoittaa luonnon laajamittainen ja pitkäkestoinen tuhonta vs. luonnon roskaaminen tai saastuttaminen. Laajamittaista ja pitkäkestoisista luonnontuhoa aiheuttavat tahot eivät joudu yksilövastuuseen tämänhetkisen lainsäädännön mukaan. Vastauksissa nousi esille usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja yksi laulaja totesi, että ”musiikki on yksi tapa vaikuttaa”.

Positiivisen pedagogiikan johtamisen yhteydessä puhutaan paljon psykologisesti turvallisen ympäristön merkityksestä. Psykologisesti turvallisessa ympäristössä omien ja muiden tunteiden tunnistaminen on tärkeää, koska juuri tunteet ratkaisevat suhtautumisemme muutokseen (Ponteva, 2012, s. 29).

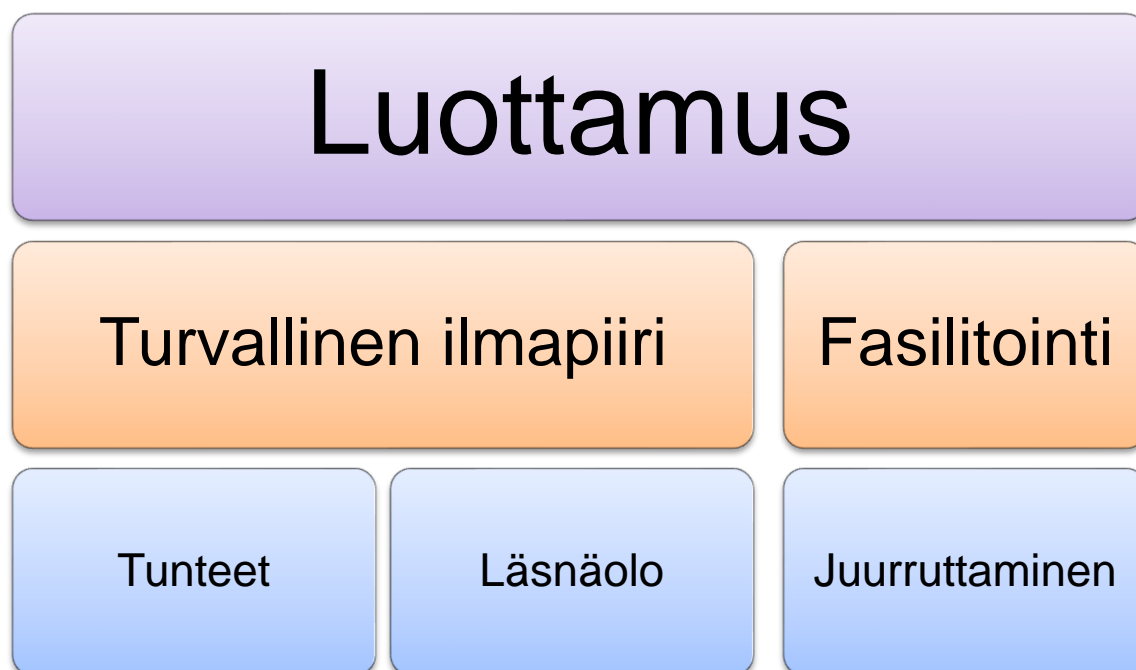
Kuva 11. Elefantti ja ratsastaja – järki ja tunteet. Kuva: Rantanen, J. & ym., 2023.

Oletko törmännyt vertauskuvaan elefantista ja ratsastajasta? Ratsastaja kuvaa järkeä, elefantti tunteita. Ymmärtänet hyvin, että jos elefantti lähtee laukalle, ratsastaja vikisee hallitsemattomassa kyydissä. Muutos saa aikaan vuoropuhelun järjen ja tunteen välille. Tällöin on tärkeää olla rehellinen omia tunteita ja tunteuksia kohtaan. On tunnistettava tunteensa ja tiedostettava, mistä ne kumpuavat. Ilman omien tunteiden tunnistamista vuoropuhelu järjen, tietoisuuden, kanssa ei onnistu.

6.5 Millaisia asioita tulee vaikuttamisen käytännön toteutuksessa huomioida pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi?

Luottamus on edellytys pysyvän muutoksen aikaansaamiseksi. Luottamusta täytyy olla kuoronjohtajan ja laulajien vuorovaikutuksessa sekä laulajien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Luottamus syntyy avoimuudella, autenttisella läsnäololla ja kuuntelemisella. Harjoitustilanteisiin on pystyttävä luomaan psykologisesti turvallinen ilmapiiri. Tarkoitin sillä luottamukseen perustuvaa toimintakulttuuria, jossa jokainen yhteisön jäsen kokee itsensä arvostetuksi ja tervetulleeksi. Kuorolaisten ja johtajan täytyy yhteisesti sopia vuorovaikutuksensa ja tunteiden näyttämisensä pelisäännöt. Keskustelukulttuurin tulee olla avointa ja

hyväksyvää. Asioista tulee puhua riittävän ajoissa ennen kuin niistä kehkeytyy solmussa oleva vyyhti. Kaikkien osallisten mielipiteitä tarvitaan ja arvostetaan. Epäkohdatkin tulee nostaa esille ja niistä tulee keskustella rakentavasti.

Kaavio 3 Pysyvän muutoksen aikaansaamisen osatekijät

Kuoronjohtajana panostin itse paljon avoimuuteen ja läsnäoloon. Laulajien vastauksista ilmeni, että olipa heidän tunteensa projektin alkaessa utelias ja odottava tai epäilevä ja kriittinen, luotettiin kuoronjohtajaan. Joku jopa ilmaisi olevansa mukana, koska ”kuoronjohtajan piti saada opintonsa (opinnäytetyö) tehtyä. Harjoitusprosessin aikana tartuin herkällä korvalla harjoitusten tunnelmiin ja kannustin laulajia tuomaan esille omia ajatuksiaan. Kuorolaisten oli havaintojeni mukaan ajoittain haastavaa hyväksyä laulajakollegan kielteisiä purkauksia. Itselleni raskainta oli sanaton, ilmeiden ja eleiden kautta välittyvä palaute. Koin hankalaksi puuttua siihen, koska tällainen puuttuminen olisi edellyttänyt hyvää laulajan tuntemusta. Voihan jonkun perusilme jo olla elämäänsä kyllästyneen ihmisen ilme, eikä sitä kuoronjohtajan ihan heppoisin perustein ole syytä lähteä kyseenalaistamaan.

Fasilitointi on psykologisesti turvallisen yhteisön ohella toinen merkittävä tekijä luottamuksen rakentamisessa. Kuoronjohtajan täytyy miettiä menetelmät ja keinot, miten ansaita itse kuorolaisten luottamus ja samalla tarjota tietoa ja osaamista projektin sisällöstä. Laulajille on juurrutusvaiheessa tarjottava faktaa monikanavaisesti. Videot, tieteelliset artikkelit, lehtiartikkelit, asiantuntijavierailut, dokumentaatiot, valokuvat ja teemaan sopiva musiikkitarjonta ovat keinoja jakaa tietoa eri tasoilla erilaiset oppimisominaisuudet omaaville laulajille. Faktatietojen aikaansaamien tunteiden ja tunnelmien purkamista ja jakamista on syytä tehdä aina kokoontuessa mutta kuoronjohtajan taitavasti rajaten. Harjoituksista ei voi tulla terapiaistuntoja, jolloin asiat ja helposti ihmisetkin kääntyvät toisiaan vastaan. Laulajat osasivat myös itse juurruttaa itseään: ”Laulamisen lisäksi myös keskustelut ennen konserttia ystävien kanssa toivat ystäville asiaa esille.”

Projektiin on varattava tarpeeksi aikaa, jotta laulaja ehtii sisäistää oppimiaan asioita. Meidän projektissamme harjoittelu-aika koettiin riittäväksi ja paineettomaksi. Englanninkieliset tekstit olivat monelle kuorolaiselle haasteellisia oppia ja niiden omaksumiseen oli annettava riittävästi aikaa. Käytimme aikaa myös tekstien kääntämiseen, jotta laulaja seisoo laulujensa sanojen takana. Harjoittelu ei etene eikä muutosta tapahdu, jos harjoitusten tunnelma on kireä ja kiireen tuntu on aktiivisesti läsnä. Muutoksen vakiinnuttamiseksi on hyvä pohtia, miten ohjelmistoa voi jatkossa mahdollisesti hyödyntää. Harjun Laulun laulajat iloitsivat siitä, että pääsivät laulamalla vaikuttamaan. Prosessi koettiin hienona ja mahtavana – jäätiin jännittämään, mitä seuraavaksi on luvassa. Jollain laulajalla osallistuminen tähän projektiin madalsi kynnystä osallistua samanlaiseen projektiin uudestaan. ”Olen kovasti paasannut lähiympäristölle ja työkavereille näistä asioista.” Useampi myös ilmaisi suhtautumisensa uutisointiin muuttuneen kriittisemmäksi ja tiedostavammaksi luontonäkökulmasta, mikä osoittaa muutoksen tapahtuneen ainakin hänen kohdallaan pysyvästi.

Choirs for Ecocide Law -konserttiprojektissamme laulajissa tapahtui muutosta eniten ajatus- ja tunnetasolla. 21 laulajaa 23:sta kertoi ajattelunsa tai tunteidensa muuttuneen prosessin aikana. Useamman laulajan vastauksissa tuli ilmi ”herääminen” omaan toimintaan tai luontokysymyksiin, haasteet aiheen

ympärillä – ja toisaalta yhteistyön merkitys. ”Luonnonsuojelu on enemmän kaikkien asia, eikä vain harvojen.” Joku oli aktivoitunut allekirjoittamaan metsätuhoja vastustavia adresseja ja joku taas poti syyllisyyttä pilkkoessaan saunapuita. Valtaosa vastauksista iloitsi positiivisista kaiuista konsertin jälkeen. .

Muutokselle ja sen vakiintumiselle tuo vahvistusta, jos konserttiprojektille saadaan arvovaltainen suojelija. Koko Choirs for Ecocide Law -projektin kansainvälisenä suojelijana toimii entinen tasavallan presidentti Tarja Halonen. Jyväskylän konserttiin tervehdyksensä videon välityksellä toi Pekka Haavisto. Etenkin Jyväskylän konsertin osalta iäkkäämmille laulajille toi henkistä turvaa kansainvälisesti tunnettujen henkilöiden tuen osoittaminen projektille.

7 Kehittämisehdotukset

Jos projektia tehdään tiukalla aikataululla (Jyväskylässä tammikuu-helmikuu), on harrastajien kanssa toimiessa materiaalit oltava valmiina projektin alkaessa. Asioiden keskeneräisyys ja tietämättömyys tulevasta aiheuttavat tunnetasolla projektiin sitoutuneellekin laulajalle epävarmuutta. Ei turhaan sanota, että hyvin valmisteltu on puoliksi tehty. On todella tärkeää, että projektin sisältö, tavoitteet ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi ovat kuoronjohtajalle selvät. Silloin on mahdollista kuorolaistenkin ymmärtää ne. Johtajan tulee pitää katse määrätietoisesti tavoitteessa ja edetä tekemiensä steppien mukaan yhteisöä kuunnellen ja yhteisön tarpeisiin reagoiden.

Prosessin alkaessa on varmistettava, että kaikki osalliset ”leikkivät samassa hiekkalaatikossa”. Osallisten tulee puhua semanttisesti samaa kieltä ja ymmärtää, mitä projektilla tavoitellaan. Omassa projektissani pyrin tähän alusta asti, mutta silti osa ryhmähaastattelupalautteista kuvasi laulajien kielteisiä, epävarmoja tai projektia kyseenalaistavia mielteitä. Koettiin, että ”ehkä alkuinformointi tuntui puutteelliselta” ja olo tuntui sekavalta. Epäiltiin, että ”laulut ovat liian syyt-televiä” ja projektia kyseenalaistettiin, koska siinä ajateltiin olevan jotain poliittista. Pelko ekoaktivistiksi leimautumisesta tuntui jonkun laulajan mielestä uhkaavalta. Jotkut laulajat kokivat jännitystä ja olivat tilanteesta hämmentyneitä.

Kun on itse projektissa syvällä mukana, on vaikea hahmottaa, kuinka laajasti luonnontuhontalakiasiaista laulajille on hyvä puhua tai kuinka paljon toistoja pitää tehdä. Itselläni oli vahva fiilis harjoituskauden alkaessa, että jokainen laulaja on tietoinen, millainen projekti meillä on alkamassa. Olin väärässä. Koin turhautumisen hetkiä, kun ymmärsin, että syksyn aikana käydyt keskustelut eivät ole olleet riittäviä laulajien näkökulmasta. Itse hyvin tässä projektimarinadissa muhi-
neena en sitten kuitenkaan osannut kertoa ja opastaa etukäteen tarpeeksi. Jos nyt tällä tietämyksellä aloittaisin tämänkaltaisen projektin tämän kuoron kanssa uudestaan, suunnittelisin tarkoin asiat, mitä teen tai mistä puhun ennen varsinaisen projektin harjoituskauden alkamista. Ennakoisin, palastelisin ja antaisin tilaa keskusteluille jo ennen kuin ryhtyisimme itse työhön.

Kiinnittäisin enemmän myös huomiota yhteisön turvalliseen tunneympäristöön. Kävisimme enemmän keskustelua, millainen käytös tai tunteiden ilmaisu meistä on hyväksyttävää. Vaikka olin läsnäoleva ja kuunteleva, oletin laulajien tiedostavan hyvät tunneympäristön toimintatavat. Näin jälkikäteen en voi kuin ihmetellä omaa oletustani. Mistä ihmeestä he tietäisivät, mikä yhteisössä on tunne- ja ilmaisutasolla hyväksyttävää, jos sitä ei ole yhteisesti sovittu? Tällä keskustelulla olisimme välttäneet pieniä tunnelmahankaukia laulajien välillä.

Harjoituskauden aikana nousi usein esille englanti esityskielenä. Jotkut laulajat olivat aidosti huolissaan siitä, ymmärtääkö yleisö, mistä he laulavat. Rakentavan kritiikin tuulahduksia esitettiin: ”toivoisin vielä joka kielelle/kansallisuudelle omaa tekstitystä, että sanoma menisi vielä paremmin perille”. Tämä oli mielestäni ansiokasta sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden huomioimista. Teimme-
kin käsiohjelmaan kevyet kappalekohtaiset suomennokset, jotta jokainen kuulija pääsee jollain ymmärryksen tasolla aistimaan laulun sanomaa ja tunnelmaa. Voi olla, että joku tulevaisuudessa kääntää laulut kokonaan suomeksi. Saksassa ohjelmisto on jo käännetty saksaksi, Ranskassa ja Espanjassa suunnitellaan samaa.

Tällaista monitahoista projektia suunniteltaessa on syytä miettiä työnjakoa tarkkaan ja työtä tulee myös johtaa. Kokonaisuudesta vastuussa olevalla henkilöllä

tulee olla taito delegoida. Minä itse otin konserttijärjestelyistä ja toteutuksesta itselleni liian suuren siivun. Minun oli luonteva ottaa tehtävä tuolta, tehtävä täältä ja vielä sieltäkin, koska olin ainoa, joka oli koko projektin asiantuntija. Osoittautui kuitenkin aikamoiseksi kakuksi vastata yhteisön vakuutteluista, taiteellisesta työskentelystä ja olla työryhmän konserttijärjestelyjen vastuullisena toimijana. Meillä oli konserttityöryhmä, mikä koostui kahdeksasta jäsenestä. Tällaisessa työskentelyssä on tärkeää, että mukaan työryhmään lupautuneet henkilöt hoitavat tehtävät, jotka heidän on sovittu hoitavan. On parempi kieltäytyä jostain tehtävästä kuin lupautua tekemään se, roikottaa sitä loputtomalta tuntuvan ajan ja lopulta jättää se tekemättä. Tällainen kuormittaa työryhmää ja tuo epävarmuutta asioiden hoitumiseen ajoissa.

Työryhmän johtajan on hyvä selvittää ryhmän jäsenten tehtävät ja toimintamalli heti ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Tähänkin ryhmään on syytä luoda psykologisesti turvallinen ilmapiiri, etteivät ryhmän jäsenet koe hyväntekeväisyyssytöään pakoksi tai paineistetuksi kielteisellä tavalla. Kahdessa palautteessa kirjoitettiin, että ”oli isotoinen, en ehkä jaksaisi tässä iässä lähteä uuteen vastavaan”, ”työt kasautuivat enemmän joidenkin harteille”. Tehtävien delegoimisen ja kuormittavuuden kanssa täytyy siis olla tarkkana.

Kuoronjohtajan täytyy itse uskoa vahvasti projektiin. Hänen pitää tutkia projektia monelta eri kantilta ja olla valmistautunut kuorolaisten kysymyksiin. Kuoronjohtajan tulee pitää omat tunteensa aisoissa eikä ottaa asioita henkilökohtaisesti, vaikei se aina olekaan helppoa. Aineistossa mainittiin eduksi epävarmuuden sietämisen merkityksellisyys. Tämä koskee sekä laulajia että kuoronjohtajaa. Epävarmuuden aallokossa on hyvä pohtia, voinko itse tehdä asialle jotain vai onko minun vain mietittävä, miten itse tilanteeseen suhtaudun.

Mitä tehdä sitten, jos joukossa on laulajia, jotka viikosta toiseen nostavat esiin kielteisiä asioita? ”Laulut ovat vaikeita, laatu on huonoa, kuorosensitiivisyys puuttuu, jos laulajavahvistuksia otetaan kuoron ulkopuolelta.” Tällaisten laulajien kielteinen vaikutus ympäristöönsä on ikävä. Negaation voima on vahvempi kuin positiivisuuden. Ikikriittinen laulaja saattaa tuoda saliin saapuessaan

mukanaan aimo annoksen ankeaa atmosfääriä. Tunnekylmyyttä, joka ei voi olla vaikuttamatta yhteisöön. Kuoronjohtajan on hoidettava tilanne taidolla. Laulajan suuta ei voi tukkia, koska yhteisöön on rakennettu avointa keskusteluympäristöä ja on korostettu jokaisen laulajan mielipiteen kuulemistä. Hetken aikaa voi odotella, että laulajan kielteisyys vähenee ja hän ilmaisee myönteisiäkin huomioita. Jos näin ei tapahdu, on kuoronjohtajan syytä istahtaa laulajan kanssa hetkeksi alas keskustelemaan, mistä laulajan tunnelma johtuu. Yhdessä pohtien näkemykset selkiytyvät ja todennäköisesti löytyy kaikkia osapuolia miellyttävä keino päästä prosessissa hyvillä mielin eteenpäin.

Kun tehdään yhteisöllisiä projekteja, community engagement, täytyy osallistujien ymmärtää, mitä on non-parlamentaarinen vaikuttaminen. Sibeliuksen Akatemian Global Music -aineryhmässä kansalaisvaikuttamisen opintoja on hyvä sisällyttää vahvana osana koulutusta, jotta opiskelija osaa jo projektia suunnitellessaan huomioida moninaisesti kansalaisvaikuttamisen mukanaan tuomat haasteet ja mahdollisuudet. Kun yhteisölliseen prosessiin löytyy aihe ja sisältö, on aluksi hyvä miettiä strategiaa pysyvän muutoksen tavoittamiseksi. Olisi tärkeää myös tuoda esille ja huomioida yhteisön jäsenten tunteista ja tunnelmista puhumisen tärkeys. Yhteisöprojektien valmisteluvaiheessa opiskelijat kannattaa tutustuttaa tunneälykkyyden, tunneilmaston ja tunteiden muutosjohtamisen käsitteisiin. Näin vahvistetaan opiskelijan taitoja luoda projekti, jolla saa yhteisön houkuttumaan ja koukuttumaan – virittää yhteisön tunnelma pysyvän muutoksen taajuuksille.

Listaan lopuksi keskeisiä huomioita, joita non-parlamentaariseen vaikuttamiseen tähtäävän prosessin myötä syntyi muistioksi itselleni ja lukijalle, joka mahdollisesti pohtii tämän yhteiskunnallisen vaikuttamisen välineen käyttämistä:

- Rakenna missio. Ole valmis keskustelemaan siitä ja värittämään sitä osallistujien ajatuksilla.
- Rakenna syntyvälle yhteisölle selkeä polku, johon he voivat liittyä tietäen, että projektin johtaja (kuoronjohtaja) kuljettaa ryhmää turvallisesti kohti tavoitetta.

- Luo turvallinen tunneympäristö ja anna tilaa käsitellä prosessin aikana esille nouseville tunteille. Tunteita kuulemalla ja jakamalla vahvistat ryhmän yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja omistajuutta.
- Ole avoin. Tue keskustelua, jossa kannustetaan puhumaan myös epäilyksistä ja mahdollisista haasteista. Näiden keskustelujen kautta pyrit kasvattamaan osallistujien keskinäistä luottamusta. Johda keskustelua tietoisesti kohti ratkaisukeskeisyyttä.
- Nosta esiin myönteisiä kehitysaskeleita ja juhli onnistumisia.

8 Pohdinta

Jyväskylän konserttiprosessin aloituksen suuri haaste oli se, että tammikuussa 2023 harjoituskaudemme alkaessa ei vielä yhtäkään projektin laulua ollut valmiina. Tämä aiheutti epätietoisuutta laulajien keskuudessa. Osa kritisoi ymmärrettävästi sitä, että projektiin oli sitouduttu näkemättä ensimmäistäkään nuottia tai kuulematta ensimmäistäkään säveltä. Vaikka itse olinkin osa ydintyöryhmää ja uskoin laulujen valmistumiseen, oli projektiaikataulun suunnittelu hankalaa. Mukana oli neljä eri laulajaryhmää eikä minulla ollut mahdollisuutta laulujen keskeneräisyydestä johtuen suunnitella, miten jaan ohjelmiston näiden ryhmien kesken. Pikkuhiljaa lauluja kuitenkin alkoi valmistua niin, että kolmansissa harjoituksissa 26.1. pääsimme Harjun Laulun kanssa tutustumaan ensimmäiseen harjoiteltavaan lauluun. Kaksi edeltävää harjoituskertaa oli suunniteltukin tiedottamiseen, juurruttamiseen ja muuhun harjoitteluun, joten aikataulussa pysyttiin hieman ehkä yllättäenkin alusta asti. Loppujen lopuksi kävi niin, että konsertin lauluista 12/15 valmistui niin, että ehdimme ottaa ne konserttiohjelmistoomme. Sovelsin puuttuvia osuuksia valitsemalla niiden paikalle mukana olleelle Happy Voices Lapset -kuorolle sopivia lauluja.

Minusta tärkeää, että lapset olivat konsertissa esiintymässä. Ensinnäkin lapset tuovat esityksiin aina herkkyyttä ja herättävät myönteisiä tunteita. Toiseksi, keskustelimme paljon lasten kanssa luonnontuhonta-asioista lapsentajuisesti. He oppivat paljon asioita ja veivät tietoa myös koteihinsa. Kolmanneksi, lasten esiintyessä katsomoon tulee aina huoltajia, sukulaisia, kummeja, tätejä ja setiä. Tietoisuus leviää laajalla säteellä.

Jälkikäteen on mielenkiintoista pohtia, olisiko projekti lähtenyt Harjun Laulun kanssa käyntiin eri tavalla, jos materiaalit olisivat kokonaisuudessaan olleet valmiita. Ja jos olisi, olisiko kuoro lähtenyt mukaan projektiin? Olisiko valmis materiaali, josta olisi ennen projektiin sitoutumista saanut kuuntelu- ja tekstuuriäytteitä, nostattanut lisää vastarintaa laulajien keskuudessa vaiko poistanut sen kokonaan? En osaa vastata, mutta vahvasti luulen, että Harjun Laulu olisi joka tapauksessa ollut pilotoimassa Choirs for Ecocide Law -konsertin maailman ensi-iltaa Jyväskylässä 15.4.2023. Prosessimme olisi saattanut olla tunne- ja tunnelmatasolla keveämpi, jos kokonaisuus olisi ollut alusta asti selvillä. Toisaalta ajattelen, että juuri kaikkien kyseenalaistamisten ja tunnelmakahnausten ansiosta laulajat juurtuivat vahvasti sisältöön ja koska tunteita oli vahvasti kaiken aikaa pelissä, myös kokivat pitkäkestoisen muutoksen ajatus- ja tunnetasolla suhteessa luonnontuhontalakiin ja laulamalla vaikuttamiseen.

Choirs for Ecocide Law -projekti on kokonaisuudessaan tehty hyväntekeväisyystyönä. Samalla ajatuksella valmistellaan ja toteutetaan myös konsertit. Konserttien mahdollinen tuotto lahjoitetaan Stop Ecocide Foundation -yhdistykselle luonnontuhontalakitietoisuuden levittämistyöhön. Yhteistyökumppaneiden saaminen mukaan projektiin saattaa olla haastavaa, koska rahaa ei työstä tarjota. Projektiin lähteminen juuri talouskysymyksiä ajatellen saattaa pohdituttaa myös kuoroa: onhan juuri konserttitoiminta kuoron taloutta kannattelevaa toimintaa.

Harjun Laulussakin tämä herätti työryhmän keskuudessa paljon hyvää keskustelua, ja ihan aiheesta. Perimmäinen huoli on kestävyyskysymys: miten jatkuu kuoron toiminta tulevaisuudessa, jos ison panostuksen vaativan konsertin tuotto ei napsahdakaan kuoron tilille. Kun keskustelujen jälkeen selvisi, ettei kuorolle tule kulujakaan, ja nähtiin konsertin positiiviset hyödyt kuoroa kohtaan, suostui kuoro tähän toimintamalliin. Tässäkin käytiin siis merkittävää sosiaalista ja kulttuurista kestävyyskeskustelua avoimessa ilmapiirissä.

Kestävyysajattelu on onneksi niin monen toimijan ajatuksissa, että mukaan saaminen ainakin jollain tasolla ei kuitenkaan ole mahdoton tehtävä. Moni myös pohtii, millä tavalla henkilökohtaisesti voisi itse vaikuttaa. Jyväskylä

pilottikonserttiinkin saimme esiintyjien lisäksi yhteistyökumppaneiksi kuvataiteilijoita, paneelikeskustelijoita, valo- ja ääniteknikoita, valokuvaajan, videokuvaaajan, Jyväskylän yliopiston kirjapainon, Jyväskylän yliopiston ja lipunmyyjiä. Yhteistyökumppanien mukaan saaminen oli konserttityöryhmän ansiokasta hyväntekeväisyystyötä.

Let's Change the Rules -konserttiprojekti Jyväskylässä oli onnistunut kokonaisuus. Esimakua lopputuloksesta saimme kenraaliharjoituksissa, joissa ensi kertaa kaikki esiintyjäryhmät olivat mukana. Laulajat olivat innostuneita kuultuaan koko konserttimateriaalin. Vasta tässä vaiheessa heille selvisi koko konsepti ja heidän roolinsa kokonaisuudessa. Varsinainen pankin räjäyttäminen tapahtui itse konsertissa. Lavalla oli lähes käsin kosketeltavissa sateenkaariyhteisöllisyyden tunne eri lauluryhmien välillä. Laulajat tsemppasivat ja kannustivat toisiaan, iloitsivat toistensa onnistumisista ja taputtivat toisilleen suupielet korvissa. Konsertin jälkeen he olivat itsekin häkeltyneitä tunnekuohuissaan siitä, mitä lavalla oikein tapahtui. Yleisö oli huikeasti konsertissa mukana antaen laulajille välitöntä kiitosta hienojen esitysten jälkeen. Paneelikeskustelu välittömästi konsertin jälkeen oli kirsikkana kakussa. Laulajat pohtivat yleisöön vaikuttamista mm. näin:

Pelkkä laulaminen ei vaikuttanut, osin myös siksi että laulettiin englanniksi. Mutta kuten panelistit sanoivat: laulut avasivat kuulijan mieltä alttiiksi paneelin tiedoille; aktivoivat osallistumista.

Jotta voi vaikuttaa, pitää olla oikea foorumi ja henkilöt, jotka voivat vaikuttaa ja viedä asioita eteenpäin. Pelkkä laulu ei, mutta osana jotain suurempaa ja yhteistyössä ehdottomasti KYLLÄ! Laulut saattavat jäädä soiman ja vaikuttaa alitajuntaamme.

Kyllä laulu vaikutti, yksi kuulija kertoi liikuttuneensa kyyneliin, vaikka kaikkia sanoja ei ymmärtänytkään.

Tunteiden johtaminen muutoksessa vaatii psykologisesti turvallista ilmapiiriä yhteisössä, läsnäolevaa kuuntelemista johtajalta ja selkeitä yhdessä sovittuja sopimuksia ja toimintamalleja projektiin liittyen. Me ihmiset olemme erilaisia myöskin muutosajattelumme suhteen. Osa meistä on valmiita muutokseen helpommin, osalla muutoksen sisäistäminen on hitaampaa – jos ollenkaan mahdollista.

Selkeää kuitenkin on, että pitkäkestoista muutosta saadaan aikaiseksi, kun siihen liittyy tunteita. Kuorolaulu on kansalaisvaikuttamisen tehokas väline, koska siinä yhdistyy tunne ja musiikki. Kuorossa laulaminen on vahvasti yhteisöllistä toimintaa ja yhteisöllisyys vahvistaa tunteita, joiden avulla voidaan vaikuttaa. Laulamalla on tehty vallankumouksiakin.

Laulamalla vaikutetaan ihmisten sydämiin!

Lähteet

Ahvio, J. 2020. Black Lives Matter Vale valkoisesta Jeesuksesta ja Elokapina. Tallinna: Printon AS.

Beerel, A. 2009. Leadership and Change Management. Great Britain: SAGE Publications LTD. TJ International, Padstow, Cornwall.

Borg, S. 2004. Mahdollisuuksien maa. Kartoitusta ja puheenvuoroja suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tutkimuksesta. Helsinki: Oikeusministeriö.

Demokratiapoliittinen toimintaohjelma. Oikeusministeriön julkaisu 2017. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79279/07_17_demokratiapol_FI_final.pdf Haettu 9.8.2023.

Erkkilä, P. 2023. Kansalaisvaikuttamisen tietopaketti. Tiedä jotta vaikutat. Eduskunta. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/Kansalaisvaikuttamisen_tietopaketti/Sivut/default.aspx?TSPD_101_R0=08d2c9383aab200081a20ba4af8d533222b73edb0f72b34b8b30a7f12aec93d5f7dbd0aec39cb50896b64dd0143000ba0cbe-cafe4187e6b39bda84bc93afe69c724f63871781154ac9a3db0ea35afe57ee036a1313a346e1f6f204e759b890 Haettu 5.8.2023

Eskola, J & Suoranta, J., 2015. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Hakala, J. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Ikku-noita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelvalle tutkijalle. e-kirja. Santalahti-kustannus.

Halonen, J., Dahmane, N. & Pietilä, J. 2017. Elämyksellisyys ja tarinallistaminen. Teoksessa P. Isomursu, P. Hoppu & D. Wallenius (toim.) Minne matka, kulttuurituottaminen? Pohjoinen näkökulma kulttuurituottamiseen nyt ja tulevaisuudessa. ePooki, Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 28. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201709188640>. Haettu 28.7.2023.

Harju, A. 2003. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet.

Heikkinen, H. & Jyrkämä J., 1999. Mitä on toimintatutkimus. Teoksessa Heikkinen, H. & Huttunen, R. & Moilanen, P. (toim) *Siinä tutkija missä tekijä: toimintatutkimuksen peursteita ja näköaloja*. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Heiskanen, A. 2013. Taltuta tuhoajat. Liettua: Talentum Media Oy BALTO.

Hilpelä, J. 2022. Voiko nyky-yhteiskunnassa kasvaa moraalisubjektiksi? Aikuis-kasvatus 23/2, 133. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93478> Haettu 4.8.2023.

Hirsjärvi, S., 2004. Tutki ja kirjoita. Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Huovinmaa, K. 2020. Radikaali unelma Näin johdat muutoksen. Helsinki: Viisas elämä.

Ikävalko, E. 2023. Elokapinaa ei ole. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/175025/lkavalko_Ella_opinayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y Haettu 5.8.2023.

Isohookana-Asunmaa, T. 2003. Kansalaistoiminta: kutsumusta, kumppanuutta vai fasadin pönkittämistä? Aikuiskasvatus 23/2, 164-165. <https://journal.fi/aikuis-kasvatus/article/view/93478> Haettu 5.8.2023.

Jauhiainen, S. & Mikkola, H. (toim.), 2023. Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2023: tavoitteena sosiaalisesti kestävä Suomi. THL. Työpaperi 14/2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146429/TY%c3%962023_014_12042023e.pdf?sequence=19&isAllowed=y Haettu 11.2.2024.

Kajanto, A. 2003. Kansalaisjärjestöt ovat kansanvallan sykkivä sydän. Aikuiskasvatus, 23/2, 107-109. <https://doi.org/10.33336/aik.93472> Haettu 22.8.2023.

Kallinen, T. & Kinnunen, T., 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> Haettu 12.1.2024.

Kalliomäki, A. 2013. Elämyspalveluiden tarinallistaminen. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Kalliomäki, A. 2014. Tarinallistaminen Palvelukokemuksen punainen lanka. Viro: Talentum Media Oy.

Kantojärvi, P. 2012. Fasilitointi luo uutta: menesty ryhmän vetäjänä. Talentum.

Kellokumpu, M., 2023. Kansalaisvaikuttaminen kansalaisraadilla: Osallistuminen ja vaikuttaminen kriittisen pedagogiikan näkökulmasta, väitöskirja Lapin yliopisto.

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/65548/978-952-337-367-9.pdf;jsessionid=30B2358C693B5EA97C7FDCBC0261D306?sequence=1> Haettu 22.8.2023.

Kestävä kehitys. Kestävän kehityksen edistäminen. Kulttuurinen kestävä kehitys. <https://keke.bc.fi/Kestava-kehitys/suomi/kulttuurinen/> Haettu 3.3.2024.

Kilpinen, P. 2008. Liekeissä! Miten johtaja inspiroi ihmiset syttymään muutokselle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Laurila, M., 2017. "Me ollaan kaikki samassa veneessä ja soudetaan yhdessä samaan suuntaan". Esimiesten ja henkilöstön käsityksiä hyvästä muutosjohtajuudesta. Väitöskirjatutkimus. Vaasan yliopisto. Acta Wasaensia 386.

Malmelin, N. 2021. Radikaali uudistuminen Miten johtaa murroksessa. Viro: Meedia Zone OÜ.

Myllyviita, K. 2019. Tunne tunteesi. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Livonia Print Riika.

Niemelä, S. 2003. Kansalaisvaikuttaminen valokeilaan. Aikuiskasvatus, 23(2), 149. <https://doi.org/10.33336/aik.93478> Haettu 5.8.2023.

Peltola, A., 2005 (suom.). Getting People on Board. Harvard Business School Publishing Corporation Published by arrangement with Harvard Business School Press. Helsinki: Art-Print.

Perkka-Jortikka, K. 2002. Työyhteisöjohtaminen - vastuuta ja motivointia puun ja kuoren välissä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Ponteva, K. 2012. Muutoksessa. Sanoma Pro Oy.

Raisio, H. & Vartiainen, P., 2011. Osallistumisen illuusiosta aitoon vaikuttamiseen: deliberatiivisesta demokratiasta ja kansalaisraatien toteuttamisesta Suomessa. Suomen kuntaliitto 2011.

Rantanen, J. 2013. Vaikuta tunteisiin Lisää voimaa tekemiseen. Alma Talent Oy.

Rantanen, J., Leppänen I. & Kankaanpää H. 2023 Johda tunneilmastoa Vapauta työyhteisösi todellinen potentiaali.

Rauhala M. & Vikström, T. 2014. Storytelling työkaluna. e-kirja Alma Talent Oy.

Salminen, J, 2008. 7 askelta strategiasta tuloksiin. Talentum Media Oy. Gummerus Kirjapaino Oy.

Stop Ecocide International, 2023. <https://www.stopecocide.earth/breaking-news-2023/european-parliament-proposes-including-ecocide-in-eu-law> Haettu 12.2.2024.

Suomen perustuslaki, 2000. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731/> Haettu 15.8.2023.

Suomen uutiset, 2020. Helsingissä liikenteen pysäyttänyt Elokapina lietsoo anarkistien kansannousua: Keinoina poliisin provosointi ja sekasorron kylväminen. <https://www.suomenuutiset.fi/helsingissa-liikenteen-pysayttanyt-elokapina-lietsoo-anarkistien-kansannousua-keinoina-poliisin-provosointi-ja-sekasorron-kylvaminen/> Haettu 27.8.2023

Sydänmaanlakka, P. 2022. Johtajan kokonaiskuntoisuus. Helsingin seudun kauppakamari / Helsingin Kamari ja tekijä. Viro: Meedia Zone oü.

Torkki, J. 2014. Tarinan valta: kertomus luolamiehen paluusta. Helsinki: Otava.

Tuulaniemi, J. 2011. Palvelumuotoilu. Talentum.

Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. e-kirja. Santalahtikustannus.

Wallo, H. & Häyrynen, E. 2022. Tapahtuma on tilaisuus. Helsinki: Tietosanoma / Art House Oy.

Wenström, S. 2020. Positiivinen johtaminen Johda paremmin opetus- ja kasvatustalalla. Otavan Kirjapaino Oy Keuruu PS-kustannus.

Aineisto

Teemahaastattelu-workshop: Harjun Laulu, 2023. Haastattelu 11.1.2023. Nauhoitteet ja litteroinnit tekijän hallussa.

Työpäiväkirja: Päiväkirjamuistiinpanot 1/2022-5/2023. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Tapaamismuistiot: Konsertin työryhmien tapaamisten muistiinpanot 1/2023-4/2023. Muistiinpanot tekijän hallussa.

Stemmadokumentointi: Harjun laulun stemmakohtaiset some-päivitykset.

Kuvat Instagramissa, Facebookissa ja Harjun Laulun kuvapankissa.

Konsertin dokumentointi: Konsertti dokumentoitiin 15.4.2023. Video katsottavissa Youtubessa ja tallenteena Harjun Laulun arkistossa,

Konsertin kuulijapalaute: Konsertissa kerättiin kuulijapalaute Mentimeter-sovelluksella. Palautetulos kuvakaappauksena Happy Voices -kuoron arkistossa.

Laulajien loppupalaute 20.4.2023: Harjun Laulun laulajilta kerättiin prosessipalaute ensimmäisissä harjoituksissa konsertin jälkeen. Palaute tekijän hallussa.

Liitteet

Liite 1: Tutkittavan informointilomake

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Choirs for Ecocide Law / Kuorot ympäristötuholain puolesta – non-parlamentaarinen vaikuttaminen

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Pyydän sinua osallistumaan toimintatutkimukseen, jonka tarkoituksena on selvittää Choirs for Ecocide -työryhmän ja sen yhteistyökumppaneiden tuottaman materiaalipaketin non-parlamentaarista vaikuttamista. Toimintatutkimuksen peruseriaatteisiin kuuluu, että kehitystyö tehdään yhteistyössä kaikkien niiden henkilöiden kanssa, joita kehitystyö tai sen tulokset koskevat. Kuvaan tässä tiedotteessa tutkimusta ja osuuttasi siinä. Kun olet perehtynyt tähän tiedotteeseen, voit vielä esittää minulle kysymyksiä tutkimuksesta. Sen jälkeen voit halutessasi antaa suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta asemaasi työryhmässä. Voit myös keskeyttää tutkimukseen osallistumisen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Vaikka keskeyttäisit tutkimukseen osallistumisen tai peruuttaisit antamasi suostumuksen, tietoja, jotka on kerätty sinusta ennen ilmoitusta osallistumisen keskeyttämisestä tai suostumuksen peruuttamisesta, voidaan kuitenkin käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus ja toteuttaja

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ja kehittää kuorojen non-parlamentaarisia vaikuttamismahdollisuuksia.

Tutkimus toteutetaan Metropolia ammattikorkeakoulun YAMK-tutkinnon opinäytetyönä, jossa opiskelija Kirsi Kaunismäki-Suhonen toimii vastuullisena tutkijana. Tutkimustyötä ohjaa yliopettaja Katri Halonen. Työ tehdään Choirs for Ecocide Law -työryhmän toimeksiannosta.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus kestää 1.9.2022-31.12.2023. Tutkimuksen aikana haastattelen säveltäjiä ja kuorolaisia, teen lomakekyselyjä kuorolaisille ja kuulijoille. Äänitän haastattelut haastateltavien luvalla puhelimeilläni ja tallennan äänitteet puhelimeni muistiin. Haastattelun jälkeen litteroin kirjalliseen muotoon Wordilla ja luokitteleen haastattelut Exelillä.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Opinnäytetyö on **julkinen dokumentti**, joka tullaan julkaisemaan internetissä vapaasti käytettävissä olevassa Theseus-tietokannassa.

Lisätiedot

Halutessasi lisätietoja tutkimuksesta voit esittää kysymyksiä opinnäytetyön tekijälle tai ohjaajalle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Opinnäytetyötekijä: Kirsi Kaunismäki-Suhonen
Puh. 040 9600 430
Sähköposti: kikasuh@gmail.com

Opinnäytetyön ohjaaja: Yliopettaja Katri Halonen
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy /Kulttuurituotanto
Puh. 050 362 6407
Sähköposti: Katri.Halonen@metropolia.fi

TUTKIMUKSEN TIETOSUOJASELOSTE: HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSESSA

Henkilötietoja käsitellään voimassa olevan tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tässä tutkimuksessa henkilötietojen yhteisrekisterinpitäjänä on Kirsi Kaunismäki-Suhonen ja Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Yhteisrekisterinpitäjien vastuut

Kun Metropolia Ammattikorkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä toimivat yhteisrekisterinpitäjinä, rekisterinpitäjän vastuu on opinnäytetyöntekijällä Metropolia Ammattikorkeakoulun ohjauksessa.

Tällöin opinnäytetyöntekijä

- vastaa Metropolian ohjeistuksen mukaisesti henkilötietojen käsittelystä niiden elinkaaren ajan
- päättää henkilötietojen käsittelyssä käytettävistä työvälineistä Metropolian ohjeistuksen mukaisesti. Kun opinnäytetyöntekijä käyttää Metropolian tarjoamia välineitä ja/tai tallennuspalveluita, Metropolia vastaa tarjoamiensa välineiden ja tallennuspalveluiden tietoturvasta, laatii henkilötietojen käsittelysopimukset järjestelmätoimittajien kanssa sekä huolehtii muista asianmukaisista teknisistä ja organisatorisista toimenpiteistä.
- vastaa Metropolian ohjeistuksen mukaisesti rekisteröidyn informoinnista sekä rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta

- vastaa Metropolian ohjeistuksen mukaisesti GDPR:n artiklan 14 mukaisesta rekisteröidyn informoinnista tilanteissa, joissa henkilötietoja hankitaan muualta kuin rekisteröidyltä itseltään [poista tämä, jos tietoja hankitaan vain rekisteröidyltä itseltään]

Voit kysyä lisätietoja henkilötietojen käsittelystä rekisteripitäjän yhteyshenkilöiltä

Jos opiskelija tai Metropolia Ammattikorkeakoulu on yhtenäkin rekisterinpitäjänä, kirjaa tähän Metropolia-rekisterinpitäjän yhteyshenkilö:

Metropolia Ammattikorkeakoulun tietosuojavastaava: Riikka Ikäheimonen

Puhelin: 050 565 8499

Sähköposti: tietosuojavastaava@metropolia.fi

Opinnäytetyöntekijä: Kirsi Kaunismäki-Suhonen

Puhelin: 040 9600 430

Sähköposti: kirsi.kaunismaki-suhonen@metropolia.fi

Tutkimuksessa sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja

Ikä ja ammatti.

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietoja muista lähteistä.

Henkilötietojen suojausperiaatteet

älypuhelin

Meets/Zoom

Word

E-lomake

Metropolian/Google-sähköpostijärjestelmä

Excel-taulukkolaskentaohjelma

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Vastaajan ikä ja työtehtävä kysytään, koska tarkoituksena on selvittää näiden tekijöiden vaikuttavuus non-parlamentaarisen vaikuttamisen kokeamiseen.

Henkilötietojesi käsittelyperuste on suostumus, jolloin sinulla on rekisteröitynä seuraavat oikeudet

Koska henkilötietojasi käsitellään tässä tutkimuksessa, olet rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä tärkeimmät oikeutesi ovat:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa ja oikaista itseäsi koskevia tietoja
- peruuttaa antamasi henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus, HUOM: suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan silti käyttää osana tutkimusaineistoa

- poistaa tietosi (esim. jos peruutat antamasi suostumuksen) tai rajoittaa tietojesi käsittelyä
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsot, että henkilötietojasi on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon ja käsittelyn rajoittamiseen ei kuitenkaan ole, jos henkilötietoja ei käsitellä tutkimuksessa tunnistettavina eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä.

Voit käyttää oikeuksiasi ottamalla yhteyttä opinnäytetyöntekijään / rekisterinpitäjän edustajaan.

Tutkimuksessa kerättyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Tutkimuksen kestoajaksi (henkilötietojen käsittelyaika)

1.9.2022-30.6.2024

Mitä henkilötiedoille tapahtuu tutkimuksen päättyttyä?

Edellä kerrotun henkilötietojen käsittelyajan päättyttyä henkilötietosi tallennusmuodosta riippumatta tuhoaan lukuun ottamatta tietoja, jotka suostumuksellasi on sisällytetty julkaistavaan opinnäytetyöhön (mahdolliset suorat lainaukset ja yksilöidyt tiedot lähdeluettelossa).

Henkilötietoja ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle (suositeltu vaihtoehto) / Henkilötietoja siirretään EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle (yksilöi ja perustelee)

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa

Kerättyjä tietoja ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Haastattelut äänitetään puhelimen sanelimella ja niiden sisältö litteroidaan kirjalliseen muotoon Word-ohjelmistolla. Sisällön analyysia tehdään Excel-ohjelmistolla. Valmiissa opinnäytetyössä voi esiintyä suoria lainauksia haastatteluvastauksista ja työpajojen tms. tuotoksista.

Haastateltavat esitetään lähdeluettelossa pseudonymisoituina.

Tutkimusaineisto säilytetään tikulla, jonka sisältö tuhoaan käsittelyajan päättyessä. Paperimateriaali tuhoaan silppurissa käsittelyajan päättyessä. Äänitetty materiaali tuhoaan välittömästi litteroinnin jälkeen.

Liite 2: Tutkittavan suostumuslomake

Tutkimuksen nimi:

Tutkimus toteutetaan Metropolia ammattikorkeakoulun YAMK-tutkinnon opinnäytetyönä, jossa opiskelija Kirsi Kaunismäki-Suhonen (kirsi.kaunismaki-suhonen@metropolia.fi) toimii vastuullisena tutkijana. Tutkimustyötä ohjaa yliopettaja Katri Halonen.

Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on kehittää ja ideoida kuorojen non-parlamentaarisia vaikutusmahdollisuuksia.

Olen saanut riittävät tiedot tutkimuksesta ja henkilötietojeni käsittelystä. Olen saanut tiedotteen tutkimuksesta sekä tietosuojaselosteen. Olen ymmärtänyt saamani tiedot ja haluan osallistua tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja voin peruuttaa tämän osallistumissuostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän, että minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni henkilötietojen käsittelyyn tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerätyt tiedot voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Vahvistan allekirjoituksellani

- osallistumiseni tähän tutkimukseen
- suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn.

_____

Allekirjoitus: _____

Tutkija säilyttää tämän suostumuksen opinnäytetyön ajan. Suostumus tuhoetaan viimeistään, kun opinnäytetyön arvioinnista on kulunut 6 kuukautta.

Poista tämä, kun käytät kirjallista suostumuslomaketta.

Sanallinen suostumus

Minä [N N] haluan osallistua [M M]:n tekemään tutkimukseen [tutkimuksen nimi] ja annan suostumukseni henkilötietojeni käsittelyyn tutkimuksen tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Liite 3: Ryhmähaastattelun runko

Workshopit 11.1.2023

1. Mitä ymmärrät sanalla luonnontuhonta?
2. Olof Palme puhui luonnontuhonnasta vuonna 1972. Miksi on kestänyt näin kauan, että toimeen on ryhdytty vasta nyt?
3. Mitä ajatuksia osallistuminen Kuorot luonnontuhontalain puolesta -projektiin sinussa herättää? Aiheuttaako huolta? Mikä? Miksi?
4. Mitä positiivisia vaikutuksia projektilla voi olla kuorolle? Entä sinulle?
5. Konsertin tavoitteena on levittää tietoisuutta luonnontuhontalaista. Onko tämä mielestäsi poliittinen teko? Mitä on poliittinen vaikuttaminen? Onko konsertti puoluepolitiikkaa? Onko luonnontuhontalakiasia yhden puolueen vai usean puolueen asia?
6. Kansainvälisen työryhmän ajatus on, että tässä prosessissa äänestämme myös sydämellämme yksilöinä. Mitä ajattelet tästä?

Liite 4: Palautekyselylomake Harjun Laulun laulajille

Palautekysely 20.4.2023

1. Muistele, mitä ajattelit luonnontuhontalakikonserttiin osallistumisesta tai mitkä olivat fiiliksesi siitä, kun projektimme tammikuussa alkoi.
2. Muuttuiko ajatuksesi tai fiiliksesi matkan varrella? Kyllä / Ei.
3. Jos muuttui, mikä muuttui ja miksi? Jos ei, miksi ei?
4. Tapahtuiko teoissasi tai toimintamalleissasi muutoksia prosessin aikana tai sen jälkeen? Jos tapahtui, mitä?
5. Mitä ajattelet konserttiprojektista nyt?
6. Voiko laulamalla mielestäsi vaikuttaa luonnontuhontalain eteenpäin viemiseen? Miksi?